

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní**

Analýza rozvoje města Hradec Králové

Pavína Nežádalová

**Bakalářská práce
2012**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Pavčina Nežádalová**
Osobní číslo: **E09376**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa**
Název tématu: **Analýza rozvoje města Hradec Králové**
Zadávací katedra: **Ústav veřejné správy a práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce je charakterizovat město Hradec Králové - jeho postupný historický i demografický vývoj a provozování sociálních aktivit. Práce se orientuje zejména na:

- Historii a současnost Hradce Králové
- Sociální služby
- Demografický vývoj
- Strategický plán rozvoje města Hradec Králové
- Analýzu spokojenosti občanů žijících v Hradci Králové

Rozsah grafických prací: —
Rozsah pracovní zprávy: cca 30 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

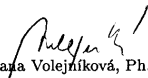
BAUMRUKOVÁ, Pavla, a kol. Obce, města, regiony a sociální služby. 1. vyd. Praha : Sociopress, 1997. 271 s. ISBN 80-902260-1-9.
Česko. Zákon č. 108/2006 Sb. ze dne 14. března 2006 o sociálních službách. In Sbírka zákonů České republiky. 2006, částka 37, s. 1257-.
Česko. Zákon č. 128/2000 Sb. ze dne 12. dubna 2000 o obcích (obecní zřízení). In Sbírka zákonů České republiky. 2000, částka 37, s. 1737.
KALIBOVÁ, Květa; PAVLÍK, Zdeněk; VODÁKOVÁ, Alena. Demografie (nejen) pro demografy. 2. vydání. Praha : Sociologické nakladatelství, 1998. 128 s. ISBN 80-85850-30-3.
NECKAŘ, Petr; ŠIMŮNEK, Marek. Sociální služby v Hradci Králové : Přehled sociálních a souvisejících služeb pro rodiny s dětmi a mládež, osoby se zdravotním postižením, seniory, národnostní a etnické menšiny a osoby v obtížných životních situacích. 1. vydání. Hradec Králové : Garamon s.r.o., 2010. 112 s. ISBN 978-80-904264-6-7.
NĚMEC, Petr, et al. Strategický plán rozvoje města Hradce Králové do roku 2020. In Hradec Králové : oficiální stránky statutárního města [online]. Hradec Králové : Magistrát města Hradec Králové, 2006 [cit. 2011-06-16]. Dostupná: <http://www.hradeckralove.org/file/353/>
ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra, et al. Indikátory udržitelného rozvoje : teoretické přístupy a zkušenosti v České republice. Případová studie Hradec Králové. 1. vydání. Hradec Králové : Civitas per Populi, 2008. 52 s. ISBN 978-80-903813-6-0.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Jan Mandys**
Ústav veřejné správy a práva

Datum zadání bakalářské práce: **30. června 2011**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2012**

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 22. července 2011

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako Školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 30. 4. 2012

Pavλίna Nežádalová

PODĚKOVÁNÍ:

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce Mgr. Janu Mandysovi, Ph.D. za jeho odborné a ochotné vedení, cenné rady, připomínky a poskytnuté materiály, které přispěly ke zpracování této bakalářské práce. Dále bych poděkovala panu Ing. Petru Němcovi z Odboru rozvoje města Magistrátu města Hradec Králové za poskytnuté dokumenty. V neposlední řadě mé poděkování patří všem respondentům, kteří se podíleli na výzkumném šetření.

ANOTACE

Tato bakalářská práce se zabývá rozvojem města Hradce Králové z pohledu jeho historického vývoje, poskytování sociálních služeb, demografického vývoje a strategického plánování. Kapitola sociálních služeb zahrnuje problematiku komunitního plánování. K zhodnocení splnění cílů strategického plánování se v Hradci Králové užívá Společných evropských indikátorů (ECI). Právě pomocí indikátoru Spokojenost s místním společenstvím je provedeno dotazníkové šetření, které představuje empirickou část mé práce.

KLÍČOVÁ SLOVA

Hradec Králové, demografie, sociální služby, komunitní plánování, strategické plánování, indikátor

TITLE

Analysis of the development of the town of Hradec Králové

ANNOTATION

This bachelor work deals with the development of the town of Hradec Králové in terms of its historical development, providing social services, demographic and strategic planning. Chapter covering social services includes community planning. To assess the strategic planning objectives have been met in Hradec Králové uses European Common Indicators (ECI). Just using indicator – The satisfaction of inhabitants with local community is a survey done which is part of my empirical work.

KEYWORDS

Hradec Králové, demography, social services, community planning, strategic planning, indicator

OBSAH

ÚVOD	10
1 HRADEC KRÁLOVÉ	11
1.1 MĚSTO HRADEC KRÁLOVÉ	11
1.2 HISTORIE MĚSTA	13
1.3 HRADEC KRÁLOVÉ JAKO STATUTÁRNÍ MĚSTO	14
1.3.1 Samostatná a přenesená působnost	14
1.3.2 Orgány obce	15
2 SOCIÁLNÍ SLUŽBY	18
2.1 KOMUNITNÍ PLÁNOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB	18
2.1.1 Účastníci komunitního plánování	19
2.1.2 Přínos komunitního plánování	20
2.1.3 Hlavní zásady a principy komunitního plánování	21
2.1.4 Fáze komunitního plánování	24
2.2 KOMUNITNÍ PLÁNOVÁNÍ V HRADCI KRÁLOVÉ	25
2.2.1 Sociální služby pro rodiny s dětmi a mládež	25
2.2.2 Sociální služby pro seniory	27
2.2.3 Sociální služby pro osoby se zdravotním postižením	28
2.2.4 Sociální služby pro národnostní a etnické menšiny a osoby v obtížné životní situaci	29
3 DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ	31
3.1 VÝVOJ POČTU OBYVATEL VE MĚSTĚ	31
3.2 OBYVATELSTVO PODLE PŘEDBĚŽNÝCH VÝSLEDKŮ SLDB 2011	32
3.3 VĚKOVÉ SLOŽENÍ OBYVATEL	33
3.4 VZDĚLANOSTNÍ STRUKTURA OBYVATEL MĚSTA HRADEC KRÁLOVÉ	34
4 STRATEGICKÝ PLÁN ROZVOJE MĚSTA HRADEC KRÁLOVÉ	35
4.1 STRATEGICKÉ PLÁNOVÁNÍ A STRATEGICKÝ DOKUMENT	35
4.1.1 Konkrétní klíčová oblast strategického plánu	36
4.2 VIZE	39
4.2.1 Vize města Hradce Králové do roku 2020	40
4.3 AKČNÍ PLÁN	41
5 SPOLEČNÉ EVROPSKÉ INDIKÁTORY V ČESKÉ REPUBLICE	42
5.1 INDIKÁTORY UDRŽITELNÉHO ROZVOJE	42
5.1.1 Indikátory ECI/TIMUR	42
6 METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA EMPIRICKÉ STUDIE	44
6.1 CÍLE VÝZKUMU	44
6.2 DOTAZNÍK TIMUR	44
6.3 DESKRIKCE POUŽITÝCH METOD	45
6.4 DESKRIKCE ZKOUMANÉHO VZORKU	46
7 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ	48
7.1 SPOKOJENOST OBČANŮ S MÍSTNÍM SPOLEČENSTVÍM	48
7.2 SHRNUÍ A DOPORUČENÍ	51
ZÁVĚR	52
POUŽITÁ LITERATURA	53
SEZNAM PŘÍLOH	58

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Vývoj počtu obyvatel v Hradci Králové, v okrese Hradec Králové a v kraji.....	31
Tabulka 2: Obyvatelstvo podle pohlaví a hlavních věkových skupin.....	33
Tabulka 3: Nejvyšší ukončené vzdělání u obyvatel nad 15 let, uvedeno v %.....	34
Tabulka 4: SWOT analýza sociální oblasti a zdraví obyvatel.....	37
Tabulka 5: Opatření a specifické cíle klíčové oblasti.....	38

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Katastrální území města Hradec Králové	12
Obrázek 2: "Triangl"	22
Obrázek 3: Graf znázorňující vývoj počtu obyvatel ve městě.....	32
Obrázek 4: Věková struktura respondentů	47
Obrázek 5: Spokojenost respondentů dle věkových kategorií, viz otázka č. 1	48
Obrázek 6: Spokojenost respondentů s dopravou.....	50
Obrázek 7: Spokojenost věkových kategorií s kulturním a společenským vyžitím	50

SEZNAM ZKRATEK

ACER	Asociace center pro rodinu
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ECI	European Common Indicators (Společné evropské indikátory)
EU	Evropská unie
HK	Hradec Králové
IT	informační technologie
MHD	městská hromadná doprava
MŠ	mateřská škola
NNO	nevládní nezisková organizace
o. p. s.	obecně prospěšná společnost
o. s.	občanské sdružení
Sb.	Sbírka zákonů
SLDB	Sčítání lidu, domů a bytů
TIMUR	Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj
ZŠ	základní škola

ÚVOD

Statutární město Hradec Králové se řadí svou rozlohou i velikostí mezi centra východních Čech, proto představuje ideální model, pro analýzu obecných principů rozvojových aktivit, které musí veřejná správa (regionální management) realizovat pro občany daného území.

Název práce obsahuje důležitý pojem rozvoj. Na tento pojem lze nahlédnout z několika směrů. V této práci se bude jednat o pohled historický, sociální, demografický a koncepční. Historický pohled jasně označuje počátky vzniku města a působení významných osobností, jež měly na jeho rozvoj značný vliv. Rozvoj z hlediska sociálního představuje poskytované sociální služby. S nimi úzce souvisí i komunitní plánování, kterému se bude věnovat část kapitoly Sociální služby. Plánování sociálních služeb se v Hradci Králové opírá v pořadí již o 3. komunitní plán. K plánování těchto služeb je zapotřebí disponovat podrobnými informacemi o populaci. Právě k tomu poslouží demografický pohled na rozvoj. Jelikož v minulém roce proběhlo Sčítání lidu, domů a bytů bude možné použít předběžné výsledky pro aktuální zobrazení vývoje populace ve městě. Jako poslední hledisko pro pojem rozvoj bude v této práci zařazeno koncepční pojetí, tím je myšleno strategické plánování, které je podloženo rozvojovým dokumentem – Strategickým plánem města do roku 2020, dalšími souvisejícími dokumenty jsou akční plán a vize města.

Cílem práce bude charakteristika rozvoje města v historickém, sociálním, demografickém a koncepčním pojetí a zjištění celkové spokojenosti obyvatel s životem ve městě.

Empirická část práce spočívá v provedení dotazníkového šetření a zahrnuje 2 části. Nejprve se čtenář seznámí s cílem zkoumání a s cílovou skupinou respondentů a dále bude následovat deskripce konkrétních výsledků. Dotazníková metoda bývá velice rozšířený kvantitativní způsob sběru dat. Lze tak v poměrně krátkém časovém horizontu získat velké množství dat od velkého počtu občanů. Empirický průzkum povede ke zmapování spokojenosti obyvatel s jednotlivými oblastmi života ve městě se zaměřením na věkovou skupinu do 30 let, jelikož mívá častý přístup k internetu a tudíž i k elektronické verzi dotazníku. Výzkumná sonda se inspiroje projektem občanského sdružení TIMUR (Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, o. s.), které provádí dotazníkové šetření pomocí Společných evropských indikátorů ECI. Mezi partnerská města zapojená do sledování indikátorů patří od roku 2003 i město Hradec Králové. Dotazník bude zaměřen na indikátor A.1 – Spokojenost s místním společenstvím.

1 HRADEC KRÁLOVÉ

Tato práce se zabývá rozvojem města Hradec Králové, proto je cílem první kapitoly bližší charakteristika města od počátku a vymezení jeho orgánů a působností.

1.1 Město Hradec Králové

Hradec Králové představuje sídlo Královéhradeckého kraje a zároveň je statutárním městem, správním a administrativním centrem. Podle Českého statistického úřadu je počet obyvatel 94 318 (k 1. 1. 2011). Královéhradecký kraj je součástí NUTS 2 Severovýchod¹, do kterého ještě patří Pardubický a Liberecký kraj. Královéhradecko je vyznačováno intenzivní zemědělskou výrobou a značným rozvojem terciérní a kvartérní sféry. Společně s Pardubicemi vytváří sídelní aglomeraci regionálního až nadregionálního významu. Z geografického pohledu město leží v rovině s průměrnou nadmořskou výškou 235 m.n.m. Dle Českého statistického úřadu (dále jen ČSÚ) správní území města zaujímá 105,6 km² a je rozdělené na 21 katastrálních území (viz obrázek 1). Nachází se tu příležitosti pro sportovní, kulturní, nákupní i společenské vyžití. Hradec Králové představuje centrum administrativy a správy, sídlo mnoha bank a finančních institucí, je střediskem kultury, školství, vědy a duchovního života [12].

¹NUTS (La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques) – územní statistické jednotky vymezené pro potřeby regionální politiky Evropské unie.

Obrázek 1: Katastrální území města Hradec Králové

Zdroj: [12]

Hradec Králové disponuje dvěma profesionálními divadly, filharmonií a několika knihovnami. Promítá se tady ve 3 kinech: Cinestar, Kino Centrál a Letní kino Širák. Dále se zde nachází dva zimní stadiony, desítky sportovišť včetně velkých fotbalových a atletických stadionů. Podle ČSÚ tu ke vzdělávání slouží 26 mateřských škol, 25 základních škol, 21 gymnázií a středních škol, 4 umělecké školy, 2 jazykové školy a 3 vyšší odborné školy. Působí v oblasti zdravotnictví, stavebního průmyslu, výroby hudebních nástrojů, podnikání, obchodu a cestovního ruchu. Je tu zastoupeno i vysoké školství, které představuje Univerzita Hradec Králové se 4 fakultami (pedagogickou, filozofickou, přírodovědeckou a fakultou informatiky a managementu), Lékařská a farmaceutická fakulta Univerzity Karlovy Praha a Fakulta vojenského zdravotnictví Univerzity obrany Brno [15].

Průmyslový rozvoj města začal se zpožděním až na konci 19. století, důvodem bylo omezení kvůli pevnostnímu městu. Ekonomická skladba setrvala i po 2. světové válce pestrá, týká se zejména výrobních i nevýrobních oborů. Vyváženost nechybí ani v priméru (zemědělství), sekundéru (průmysl a stavebnictví), terciéru (doprava, spoje, obchod, komerční a veřejné služby) a kvartéru (věda a výzkum). Největším zaměstnavatelem je již několik let Fakultní nemocnice Hradec Králové [12].

1.2 Historie města

Již koncem 9. století na návrší u soutoku Labe a Orlice vzniklo mohutné hradiště. Nacházela se zde významná křižovatka obchodních cest. Město je zmiňováno i v listině krále Přemysla Otakara I. z roku 1225. Proměna na město začala probíhat již na přelomu 12. a 13. století. Hradec Králové se stal roku 1306 věnným městem českých královen. Odtud pramení i celý název Hradec paní králové, tj. královny. Pobývala zde v letech 1308 – 1318 Eliška Rejčka (vdova po Václavu II. a Rudolfu I.), což velice zvýšilo hospodářský a politický význam města [14]. Své sídlo zde měla i čtvrtá manželka Karla IV. Eliška Pomořanská a to v letech 1378 a 1393. Byla proslulá svými mimořádnými tělesnými dispozicemi a neuvěřitelnou silou. Dovedla lámat tlusté nože vojáků a trhala brnění [11]. Na konci 14. století byl v gotickém slohu postaven kostel sv. Ducha. Budovalo se nejen v centru ale i na předměstích, tam vznikaly další budovy jako kostely, kláštery nebo špitály [14].

Hradec Králové se v 15. století stal jedním z center husitů. Válečné období zpustošilo mnoho památek, jako jediný se dochoval kostel sv. Ducha se sousední kaplí sv. Klimenta. Ve druhé polovině 16. století došlo k hospodářskému růstu a to zejména díky Martinovi Cejpmu z Peclínovce, který se stal prvním radním. Dovedl uspořádat finance tak, že město mohlo zahájit renesanční přestavbu. V této době vyrostla dodnes známá dominanta města – Bílá věž, stavěná v letech 1574 – 1580. Další zásluhou Martina Cejpa je také věhlas hradeckého školství, jelikož nechal postavit novou školní budovu a také pozval do města mistry a bakaláře z pražských vysokých škol, tudíž zde vznikla možnost získání vyššího vzdělání. Pobýval zde v letech 1594 - 1598 Jan Campanus Vodňanský, humanistický básník a od roku 1621 rektor pražské univerzity. Období třicetileté války velkou část města zničilo. Roku 1639 město dobyla švédská armáda. Až příchod jezuitů způsobil návrat stavební činnosti. Díky nim byl postaven kostel Nanebevzetí Panny Marie a sousední jezuitská kolej. Došlo k založení královéhradeckého biskupství. Z kostela sv. Ducha, který byl válkou velmi poškozen, se stala katedrála. Další významnou barokní stavbou bylo morové sousoší se sochou Panny Marie na Velkém náměstí [14].

Za vlády Josefa II. se změnil vzhled města i jeho okolí. Roku 1765 se totiž rozhodl, že z Hradce Králové udělá vojenskou pevnost. Na výstavbě měli podíl i francouzští specialisté. Rozloha pevnosti činila 320 hektarů a náklady na její vybudování dosáhly šest a půl milionu zlatých. Mohutné hradby obklopily město, tudíž nebyl možný žádný další rozvoj [11]. Pevnost byla dokončena v roce 1789, a na svou dobu byla považována za vynikající technické dílo. Pevnost postupně ztratila svůj význam a nenaplnila své poslání. Dne 3. července roku

1866 se na Chlumu u Hradce Králové odehrála prusko-rakouská bitva, ve které zvítězili Prusové. Pevnost byla zrušena k 18. dubnu 1884, ale k jejímu bourání došlo až 4. října 1893, které skončilo až v roce 1914. Až v letech 1929 – 1930 byly odstraněny zbývající části pevnosti [15].

Roku 1884 byla vypsána mezinárodní soutěž na regulační plán města. Velký vliv na hradeckou architekturu měl zakladatel moderní české architektury prof. Jan Kotěra. Dodnes jeho nejznámější stavbou je budova Muzea východních Čech postavená v letech 1909 – 1912, jež se stala národní kulturní památkou České republiky. Územní plán, jehož autorem byl žák prof. Jana Kotěry Josef Gočár, je doposud obdivován řadou odborníků. „Jeho regulační plán z let 1926-28 splnil náročná očekávání a stal se pevným základem pro další stavební rozvoj města. Gočár navrhl obklopit staré město pásem zeleně, nové čtvrtě rozčlenil do pěti sektorů oddělených navzájem klidovými pásy a spojených se starým městem vždy jednou komunikací. Regulační plán předepisoval i výšková řešení jednotlivých domů, počet pater, úpravu dvorů a zahrad [15; str. 8]“. Navrhl urbanisticko-koncepční řešení města. Mezi jeho další díla patří budova Státních drah, gymnázium J. K. Tyla nebo úprava a dostavba Masarykova náměstí. Působení mnoha významných architektů způsobilo, že ve 30. letech 20. století dostal moderní Hradec Králové přívlastek „Salon republiky“ [12].

1.3 Hradec Králové jako statutární město

Podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, je obec základním územním samosprávným společenstvím občanů, které tvoří územní celek, jenž je vymezen hranicí území obce. Mezi statutární města kromě Hradce Králové dále patří Kladno, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Přerov, Chomutov, Děčín, Frýdek-Místek, Ostrava, Opava, Havířov, Most, Teplice, Karviná a Mladá Boleslav. Území statutárních měst se může dělit na městské obvody nebo městské části s vlastními orgány samosprávy, avšak Hradec Králové není takto rozčleněn [47].

1.3.1 Samostatná a přenesená působnost

Do místní samosprávy patří vydávání obecně závazných vyhlášek, schvalování programu rozvoje územního obvodu, hospodaření s majetkem, které zahrnuje sestavování rozpočtu a hospodaření podle něj, dále se sem řadí udělování čestného občanství, zakládání peněžních fondů a zajišťování čistoty a údržby komunikací. Obce mohou zřizovat obecní policii, také mají možnost zakládat svazky obcí [41].

Podle § 35 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, do samostatné působnosti obce se řadí záležitosti, které jsou v zájmu obce a občanů obce. Jedná se o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a uspokojování potřeby bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku [47].

Přenesenou působnost (výkon státní správy) obce plní v zastoupení státu. Do této kompetence se řadí vydávání nařízení obce, úsek živnostenské správy, úsek evidence obyvatelstva, vedení matrik, požární zabezpečení, projednávání přestupků, územní a stavební řízení, hospodaření s nebytovými prostory, ochranu rostlinné a živočišné výroby a ochranu zemědělského a lesního půdního fondu [41].

1.3.2 Orgány obce

Statutární město spravuje zastupitelstvo města, dalšími orgány jsou rada města, primátor, magistrát a zvláštní orgány města.

Zastupitelstvo rozhoduje v záležitostech spadajících do samostatné působnosti.

Počet členů zastupitelstva na každé volební období je stanoven podle zákona o obcích předchozím zastupitelstvem, zároveň se bere ohled na počet obyvatel a velikost územního obvodu:

- do 500 obyvatel 5 až 15 členů;
- nad 500 do 3 000 obyvatel 7 až 15 členů;
- nad 3 000 do 10 000 obyvatel 11 až 25 členů;
- nad 10 000 do 50 000 obyvatel 15 až 35 členů;
- nad 50 000 do 150 000 obyvatel 25 až 45 členů;
- nad 150 000 obyvatel 35 až 55 členů.

Mandát člena zastupitelstva vzniká zvolením. Zasedání zastupitelstva je veřejné. Členové zastupitelstva se schází podle potřeby, nejméně jednou za 3 měsíce. Pro platné usnesení, rozhodnutí nebo platnou volbu je třeba nadpoloviční většiny všech členů zastupitelstva. Počet členů zastupitelstva po říjnových komunálních volbách v roce 2010 činí 37. Řadí se mezi nejvyšší samosprávný orgán, který nemůže své pravomoci dané zákonem přenést na jiný obecní orgán, zároveň nemá pravomoc v oblasti přenesené působnosti, výjimku tvoří

schvalování územního plánu města. Schůze probíhají zpravidla každé poslední úterý v měsíci od 13.00 hodin. Průběh jednání je řízen Jednacím řádem [22].

Do kompetencí zastupitelstva patří schvalování rozpočtu a závěrečného účtu, schvalování územního a regulačního plánu, vydávání obecně závazných vyhlášek, volba o odvolání primátora a jeho náměstků, zřizování a rušení obecní policie, rozhodnutí o názvech ulic a ostatních veřejných prostranstvích [41].

Zastupitelstvo si zřizuje své iniciativní a kontrolní orgány – výbory, které své návrhy a stanoviska podávají zastupitelstvu. Funkci předsedy výboru plní člen zastupitelstva. Výbory vykonávají úkoly, kterými je pověřil zastupitelstvo a za své jednání jsou mu odpovědní. Počet členů výboru musí být vždy lichý. Zákon o obcích stanovuje, že se výbory schází podle potřeby a jejich usnesení musí mít písemnou podobu, jejíž vyhotovení podepisuje předseda výboru. K platnému usnesení je třeba nadpoloviční souhlas většiny všech členů výboru. Jsou zřízeny 4 výbory - Finanční výbor, Kontrolní výbor, Výbor pro územní plánování a rozvoj města a Výbor pro životní prostředí.

Statut a jednací řád Finančního výboru Zastupitelstva města Hradec Králové (na základě zákona o obcích) určil, že členem výboru nemůže být primátor, náměstek primátora a tajemník. Výbor disponuje právem kontrolovat hospodaření s majetkem a finančními prostředky města. Je zde zaměstnáno 13 členů.

Kontrolní výbor má v kompetenci kontrolu plnění usnesení zastupitelstva a rady města a dále také kontrolu dodržování právních předpisů na úseku samostatné působnosti. Tento výbor má k dispozici 11 členů. Výbor pro životní prostředí zaměstnává 15 pracovníků a zbývajícím Výboru pro územní plánování a rozvoj města jich náleží 13 [21].

Rada obce je výkonným orgánem. Za svou činnost odpovídá zastupitelstvu. Jejím úkolem je připravovat návrhy pro jednání zastupitelstva a zabezpečit plnění přijatých usnesení zastupitelstvem. Skládá se z primátora, náměstků primátora a dalších členů rady, jež jsou voleni ze členů zastupitelstva. Počet je lichý a činí 5 až 11 členů, zároveň tento počet nesmí převýšit 1/3 počtu členů zastupitelstva. Mezi její pravomoc lze zařadit vydávání nařízení obce, rozhodování ohledně magistrátu města, jako je např.: na návrh tajemníka jmenuje a odvolává vedoucí odborů, ukládání pokut za správní delikty ve v záležitostech samostatné působnosti, vymezení pravidel pro přijímání a vyřizování petic a stížností [41].

Rada se schází dle potřeby dvakrát měsíčně v úterý mezi jednáními zastupitelstva. Jejich schůze nejsou přístupné veřejnosti a má 11 členů. Rada města zřizuje jako své kontrolní a iniciativní orgány komise. K platnému usnesení dochází většinou všech hlasů svých členů.

Svou činností odpovídá radě města. Mezi komise patří například Komise pro rozvoj cestovního ruchu, pro prevenci kriminality, pro výchovu a vzdělávání, pro informace a média, pro rozvoj bydlení [20].

2 SOCIÁLNÍ SLUŽBY

Sociální služby představují pro mnoho lidí důležitou oporu v různých životních situacích. Díky komunitnímu plánování tyto služby odpovídají přáním a potřebám jejich uživatelů. Závěr této kapitoly je zaměřen na konkrétní příklady poskytovatelů sociální pomoci rozdělených do oblastí podle plánu sociálních a souvisejících služeb.

2.1 Komunitní plánování sociálních služeb

Komunitní plánování je postup, díky kterému je možné zpracovávat rozvojové materiály, které se týkají různých oblastí veřejného života na úrovni obce i kraje. Značně posiluje principy zastupitelské demokracie. Metoda klade důraz na zapojení všech, na které se zpracovávaná oblast vztahuje, na dialog a vyjednávání a na dosažení cíle, na kterém se shodla většina účastníků [43]. V minulosti nebyl systém plánování sociálních služeb realizován podle žádných konkrétních zásad. Tento stav pak se sebou přinášel problémy jako např. nevyváženost sociální sítě, nepřehlednost toku veřejných finančních prostředků nebo pasivitu uživatelů služeb apod. [26]. „Pro oblast sociální či zdravotně-sociální se užívá tedy pojem komunitní plánování. Obecně pro všechny typy vytváření strategií můžeme využít pojem „plánování se zapojením veřejnosti“. Může se tedy například jednat např. o strategický plán rozvoje obce, při plánování a realizaci dalších komunitních projektů: využití veřejného prostranství, péče o zeleň v obci apod. Plánování může postihnout všechny aspekty veřejného života [24; str. 67].“

Sociální službou se podle zákona o sociálních službách rozumí činnost, která zajišťuje pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení. Dále také zabezpečuje ochranu v nepříznivém zdravotním stavu, který má trvat déle než jeden rok, a který omezuje duševní, smyslové nebo fyzické schopnosti a má vliv na péči o vlastní osobu a soběstačnost. Zabývá se nepříznivou sociální situací z důvodu věku, nepříznivého zdravotního stavu, sociálně znevýhodněného prostředí a z důvodu krizové sociální situace. Sociální začlenění je proces, při kterém sociálně vyloučené osoby mají příležitost zapojit se do ekonomického, kulturního i sociálního života a mají možnost žít způsobem, který je ve společnosti pokládán za běžný [46].

Cílem komunitního plánování je zabezpečení dostupnosti sociálních služeb. V podstatě jde o zjištění stavu poskytovaných sociálních služeb v dané lokalitě a zároveň nenaplněných potřeb. Tato dvě kritéria společně s množstvím finančních prostředků, které obec na sociální služby vynakládá, vytvářejí v průběhu vzájemných konzultací komunitní plán [30].

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách vymezuje plán rozvoje sociálních služeb jako výsledek procesu aktivního zjišťování potřeb osob v daném území a hledání možností jejich uspokojování s využitím dostupných zdrojů. Zahrnuje popis způsobu zpracování plánu, popis a analýzu stávajících zdrojů a potřeb osob, pro které jsou sociální služby určeny. Součástí je i ekonomické vyhodnocení, strategie zajišťování a rozvoje sociálních služeb, povinnosti zúčastněných subjektů, způsob sledování a vyhodnocování plnění plánu a způsob pro provedení změn v poskytovaných službách. Podle § 94 a § 95 tohoto zákona vzniká krajům povinnost a obcím možnost zpracovávat střednědobé plány rozvoje sociálních služeb. Povinnost krajů vyplývá z důvodu vyčíslení potřeby dotací ze státního rozpočtu, které se následně přerozdělují mezi poskytovatele sociálních služeb. Obce tyto plány vytvářet nemusí, ale je to vhodné, jelikož tím přispějí krajům k vytvoření objektivních podkladů pro krajské plány rozvoje a dotace budou odpovídat skutečným potřebám [46]. Mandys J. uvádí, že „z hlediska metodologického i z hlediska občanů žijících v určitých městech se jeví jako praktičtější vytvoření lokálních komunitních plánů, které se pak stanou strategiemi při plánování sociálních služeb na území kraje [25; str. 43].“

2.1.1 Účastníci komunitního plánování

Výraz komunitní naznačuje, že plánování sociálních služeb se uskutečňuje za účasti komunity – jedná se o zástupce uživatelů, poskytovatelů a zadavatelů sociálních služeb, případně i další veřejnosti, která má k sociálním službám blízký vztah. K nejdůležitějším účastníkům patří uživatelé – klienti sociálních služeb. Za uživatele jsou považovány osoby v nepříznivé sociální situaci, kterým jsou poskytované služby určeny. Jejich pohled je v případě komunitního plánování sociálních služeb nepostradatelný, právě oni mohou vyslovit svůj názor, zdůraznit své zájmy, vyjádřit co jim přijde jako nejlepší a nejpotřebnější a mohou tak přispět k utváření podoby sociálních služeb [30]. Problém může nastat při spolupráci s uživateli, kteří sociální služby potřebují nejvíce, ale jejich stupeň závislosti jim neumožňuje normální život a osobní spolupráci na komunitním plánování. Jedná se především o dětské uživatele nebo uživatele s vysokým stupněm postižení. Při zapojení uživatelů do procesu komunitního plánování je důležité si uvědomit, že existují různé skupiny uživatelů s různorodými schopnostmi, dovednostmi a potřebami. Skupiny uživatelů tvoří senioři a staří lidé, duševně nemocní lidé, drogově závislí lidé, lidé s mentálním postižením, děti a mládež, zdravotně postižení lidé, lidé v přechodné krizi a etnické menšiny [8].

Subjekty, které sociální služby poskytují a nabízejí, se označují jako poskytovatelé, nezáleží na tom, zda se jedná o nestátní neziskové organizace, organizace zřízené obcí nebo

krajem, případně státem. Tyto subjekty mají znalosti o fungování služeb a orientují se v systémových a provozních záležitostech. Dokážou charakterizovat stávající poptávku i předpokládané trendy. Všichni poskytovatelé jsou si při komunitním plánování rovni a jejich cíle a účely mají rovné postavení. Jejich činnost je nenahraditelná [30]. V širší oblasti komunitního plánování rozvoje sociální péče vystupuje další skupina poskytovatelů, a to jsou zaměstnavatelé. Zákon o zaměstnanosti vymezuje režim zaměstnávání osob se zdravotním postižením a systém kompenzací zvláštních služeb, které je nutné zajistit ze strany zaměstnavatele pro postižené zaměstnance [28].

Za zadavatele je pokládán ten, kdo má odpovědnost za zajištění sociálních služeb, které korespondují s místními potřebami – je jím kraj či obec. Zastupitelé reprezentující veřejnost formují podpůrné politické klima pro realizaci komunitního plánu. Důležitou roli zde tvoří usnesení zastupitelstva na rozvíjení sociálních služeb, které nastane projevem politické vůle v obci či kraji, prokázáním legitimacy komunitního plánování a garancí pro zapojení dalších účastníků. Obec příp. kraj se snaží o dlouhodobé zapojování a spolupráci občanů, rozšiřuje metody řízení a plánování sociálních služeb a jejich spolupráci s dalšími veřejnými službami, vybízí občany, aby se zapojili do rozhodovacího procesu o sociálních službách, podává veškeré podstatné informace o procesu a výsledcích komunitního plánu, dodržuje při svém rozhodování o sociálních službách záměry a priority stanovené v komunitním plánu, určuje jasná pravidla pro financování sociálních služeb, které jsou v souladu s komunitním plánem.

Mezi další účastníky patří veřejnost, která by měla být pravidelně informována o záměrech, výsledcích a cílech komunitního plánu. Velmi důležitým bodem je zajištění přístupu veřejnosti k informacím. Je zapotřebí, aby se občané na komunitním plánu podíleli od začátku. Zapojují se i místní organizace a zájmové skupiny, které mají k poskytování sociálních služeb blízký vztah (např. veřejné instituce, nemocnice, úřad práce, školy, policie). Vyšší míra spolupráce dalších organizací vede ke zvýšení efektivity komunitního plánování [43].

2.1.2 Přínos komunitního plánování

- Systém sociálních služeb odpovídá zjištěným potřebám a je schopen průběžně reagovat na změny

Plánování služeb v obcích, městech a městských částech, které představují nejnížší možnou úroveň, umožňuje zhotovit systém služeb podle reálných potřeb, v odpovídající kvalitě a v souladu s lokálními specifiky. Veřejnost se sama účastní plánování toho, o čem předpokládá, že jí bude vyhovovat a uspokojovat její potřeby. Pomocí průběžného pozorování

splněných cílů i jednotlivých opatření, pravidelné a důsledné aktualizace komunitního plánu a periodického opakování procesu plánování dochází k zaznamenání změn, které se vyskytly, a je tak možné na ně reagovat. Základem pro krajské strategie poskytování sociálních služeb se staly jednotlivé komunitní plány. Jednotlivé potřeby se promítají i na krajské úrovni a lze je tak zajišťovat z krajské i obecní úrovně [30]. Zapojením všech účastníků systému sociálních služeb (uživatelů, poskytovatelů, zadavatelů) do přípravy a realizace plánu se zvětšuje podíl občanů na rozhodovacím procesu, neboli se zvyšuje míra účasti obyvatel na dění v obci. Snahou je docílit kooperace občanů a posílit vztah ke komunitě. Dává možnost nalezení nových lidských i materiálních zdrojů [43].

- Finanční prostředky jsou vynakládány efektivněji

Finanční zdroje jsou vynaloženy pouze na ty služby, které jsou potřebné (týká se velikosti nabídky služeb, jejich náplně, způsobu poskytování služeb). Pro zabezpečování služeb je vhodné využít sdružených zdrojů mezi obcemi, které mezi sebou uzavřely dohodu o společném zajišťování služby.

- Veřejnost lépe přijímá jednotlivé kroky i konečná rozhodnutí

Tím, že budou občané informováni o vývoji plánovacího procesu, jednotlivých bodech postupu a získají-li možnost se na něm aktivně podílet, získají hlubší a komplexnější náhled na oblast sociálních služeb a průběh plánování i rozhodování se stane transparentnější. Nesporný podklad vzniku jednotlivých návrhů, nařízení a uskutečněných aktivit vede k tomu, že jsou změny akceptovány lépe a občané mají zájem se jich účastnit.

- Lepší možnosti řešení – zpětná vazba, nápady, argumenty, spolupráce

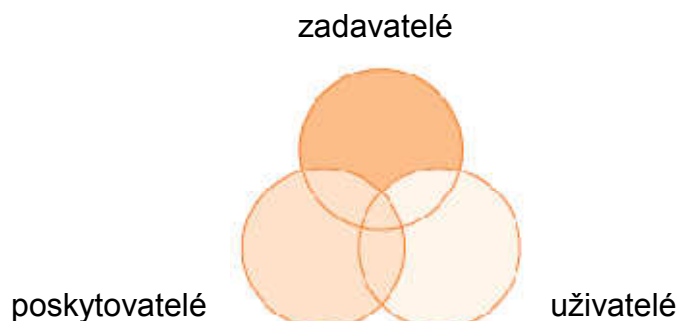
Celý průběh plánovacího procesu je doprovázen společnými setkáními, diskuzemi, konzultacemi, což způsobuje vzájemné obohacení, ale také zvyšuje efektivitu řešení a upevňuje postoj k problémům. Oboustranné poskytování informací a debatování o nich směřuje ke vzniku nových souvislostí a myšlenek, které přispívají ke kvalitnímu, originálnímu a smysluplnému východisku [30].

2.1.3 Hlavní zásady a principy komunitního plánování

a) Partnerství a spolupráce

Tato zásada vyjadřuje hledání, na koho bychom se měli obrátit při spolupráci, při plánování postupu i provedení akce. Až později dochází k identifikování možností a postupů řešení daného problému. Položení otázky, na koho se problém vztahuje, může vést

k vytvoření velké skupiny partnerů a jejich potenciální kooperaci. Disponibilní zdroje nemusí stačit na pokrytí nákladů, ale pomocí partnerství můžeme další zdroje získat. Navrhnout partnera může kterákoliv strana „trianglu“ (uživatel – zadavatel – poskytovatel) viz obrázek 2 [30].

Obrázek 2: "Triangl"

Zdroj: [7]

Úloha účastníků „trianglu“ neboli triády není striktní. Jednotlivé subjekty zaujímají více rolí – obce vystupují jako zadavatelé, ale některé jsou zároveň i poskytovateli, někteří uživatelé sociálních služeb se dostávají do pozice zadavatelů, zákonní zástupci nesvéprávných uživatelů plní často funkci poskytovatelů. Triáda představuje otevřený prostor pro komunikaci a hledání kolektivních řešení, nejedná se o pevně danou organizační strukturu [7].

b) Zapojování místního společenství

Zapojovat lidi žijící v obci znamená s nimi komunikovat. Podmínkou dobré komunikace s občany je dobrá komunikace uvnitř skupiny realizátorů. Jednání uvnitř týmu nespočívá pouze v zajištění toku informací ale v pochopení problému a podílení se na společném názoru na podobu sociálních služeb. Komunikace s veřejností probíhá za účelem získání důvěry na základě průhlednosti a zřetelnosti aktivit. Získaná důvěra poslouží ke zjištění názorů – forma zpětné vazby. Důležité je podat informace o předpokládaných cílech, o způsobech naplnění cílů, o účastnících akce. Poskytnout veřejnosti pouze sdělení nestačí, je zapotřebí ji zařadit přímo do procesu komunitního plánování. Nelze předpokládat, že plán rozvoje sociálních služeb splní všechna přání a potřeby veřejnosti [30]. Plán sociálních služeb se věnuje záležitostem veřejným. Veškeré dění v něm a jednání jsou veřejnosti přístupná. Vývoj i výstup jsou aktivně občanům předávány. Aktivita veřejnosti je společně s činností úřadů propojena pomocí metody komunitního plánování. Musí platit, že nikdo nesmí být vylučován či diskriminován. Při všech jednáních má být zajištěna rovnost postavení a hlasu subjektů [27].

c) Potřeby, priority a směry rozvoje jsou stanoveny lidmi, kteří v obci žijí

Sociální služby slouží lidem jako pomoc v nepříznivých sociálních situacích a měly by adresně odpovídat stávajícím potřebám. Jedině obyvatelé obce mohou říci, jaké služby mají být v obci k dispozici a jak se bude provádět jejich poskytování, jelikož právě oni jsou potenciálními uživateli. Zásadním kritériem pro rozvoj služeb se staly zdroje, které budou třeba pro dosažení stanovených cílů. Nelze předpokládat, že u stejných cílových skupin žijících v rozdílných obcích nalezneme identické potřeby, to samé platí i v případě řešení podobných problémů ve dvou téměř shodných lokalitách. Komunitní plánování sociálních služeb umožňuje vytvářet různá východiska pro typické a neopakovatelné místní podmínky. Nelze přijmout, aby nějaká agentura či organizace vytvořila komunitní plán za nás, jelikož podstata komunitního plánování spočívá právě na účasti těch, se kterými daná problematika souvisí [30]. Plánování sociálních služeb se může orientovat na jeden či více sociálních problémů. Rozsáhlost poskytování musí odpovídat místnímu společenství, jeho podmínkám, přáním obyvatel, lidským a materiálním zdrojům [27].

d) Průběh zpracování komunitního plánu je stejně důležitý jako jeho výstupy

Komunitní plánování představuje stále se opakující proces, při němž dochází k určení potřeb a zdrojů a jsou zjišťována řešení shodná s místními podmínkami a potřebami obyvatel. Prvořadě není vytvoření komunitního plánu, ale udržení návaznosti procesu. Určí se posloupnost splnitelných cílů. Takový průběh je standardní, jelikož vždy existuje více potřeb, než je velikost disponibilních zdrojů. Návaznost plánování vede ke zlepšování situace, jelikož těm záležitostem, kterým není věnována pozornost v této chvíli, bude věnována později [30]. Komunitní plánování představuje spirálu, ve které se fáze, náměty a některé problémy pravidelně opakují. Je zapotřebí se o ně znovu zajímat a zhodnotit je na nové úrovni [27].

e) Kompromis přání a možností

Komunitní plánování neslouží jako nástroj k dosažení potřeb a přání některého ze subjektů, ale vyjadřuje dialog a spolupráci, prostřednictvím nichž lze nalézt nové, neobjevené zdroje k naplnění potřeb. Větší množství partnerů při plánování způsobuje konfliktní situace. Takový konflikt umožňuje nalézt nová řešení. Na závěr projednávání lze najít kompromis mezi tím, co bychom chtěli, a tím, co si můžeme dovolit. Další možností je konsenzuální řešení, které vzniká mezi spolupracujícími účastníky na konci vyjednávání. Uskutečnitelné řešení vychází ze zdrojů, které jsou k dispozici [30].

2.1.4 Fáze komunitního plánování

1. S čím je třeba začít

V první fázi se vytvoří výchozí pracovní skupina. Je třeba stanovit, kdo další bude zapojen do komunitního plánování. Musí se navrhnout způsob, jakým budou oslovováni další partneři. Zhotoví se plán, s jehož pomocí se získá politická podpora ze strany obce.

2. Vytvoření řídicí struktury pro komunitní plán

Důležité je zajistit zapojení všech subjektů plánovacího procesu. Pro vypracování komunitního plánu se zřizuje organizační a řídicí struktura. Právě řídicí struktura se vymezují pravidla jednání.

3. Porozumění problémům v komunitě

V této fázi jsou prezentovány záměry, zájmy a potřeby všech zúčastněných stran. Po zformulování jsou zveřejněny mechanismy, jež vedou veřejnost k aktivní spolupráci. Uskuteční se analýza potřeb a dojde ke zhodnocení reálných zdrojů. Porovnají se silné a slabé stránky stávajícího systému sociálních služeb. Proveďte se výčet příležitostí a rizik a naznačí se trend pro další rozvoj sociálních služeb.

4. Návrh rozvoje sociálních služeb

Nyní se stanoví směr, který budou sociální služby následovat, cíl a priority a také překážky, jež bude zapotřebí potlačit. Zároveň se také určí, z jakých zdrojů se bude čerpat. Záměr této fáze spočívá ve shodě většiny účastníků komunitního plánování na rozvoji sociálních služeb.

5. Strategie rozvoje sociálních služeb

Vymezí se plán jednotlivých kroků k naplnění cílů a priorit. Je vytvořena konečná verze komunitního plánu, která se předkládá k vyjádření veřejnosti a zároveň musí být akceptována zastupitelstvem.

6. Od plánování k provádění

Nastává realizace plánu a podávání informací obyvatelům o jeho plnění. Průběžně se objevují a přidávají noví partneři. Lze zde také učinit změny v původním komunitním plánu [43].

2.2 Komunitní plánování v Hradci Králové

Proces komunitního plánování se v Hradci Králové uskutečňuje od září roku 2003. Díky spolupráci mezi poskytovateli a uživateli byl proveden průzkum přání a potřeb občanů, který se stal výchozím materiálem pro vytvoření prvního komunitního plánu pro období 2004-2007. Již od konce roku 2002 vznikala návrh komunitního plánu, jelikož došlo ke zpracování analýzy sociálních služeb ve městě. Bylo zapotřebí zapojit i zástupce z okolních obcí a rozšířit komunitní plánování z důvodu přesahování poskytovaných služeb za hranice města [1].

Na komunitní plán sociálních služeb z roku 2004 navazuje druhý komunitní plán pro období 2007 – 2009. Tento strategický dokument vznikl již od listopadu 2005. Vychází z rozpracovaných podkladů od pracovních skupin za jednotlivé cílové skupiny. Dalšími důležitými materiály jsou Průzkum potřeb uživatelů sociálních služeb města Hradec Králové, Sociálně demografická analýza města Hradec Králové zpracovaná s výhledem do roku 2036 a stanoviska odborníků pro danou oblast. V rámci přípravy tohoto plánu byl vytvořen projekt s názvem „Zkvalitnění procesu komunitního plánování sociálních služeb v Hradci Králové“. Povedlo se zapojit do pracovních skupin více odborníků nejen ze sociální oblasti. Plán se zabývá potřebami občanů komplexně, zahrnuje i ostatní potřeby, které se sociálními službami úzce souvisí. Jedná se o služby v oblasti vzdělávání, zdravotnictví, prevence kriminality nebo zaměstnanosti [2].

Aktuálním rozvojovým dokumentem je 3. plán sociálních a souvisejících služeb města Hradec Králové pro období 2010 – 2012. Druhý plán sociálních služeb byl v průběhu října a listopadu 2009 vyhodnocen. V tomto roce byl proveden sociologický výzkum „Spokojenost občanů s místním společenstvím“, mezi dotazované oblasti patřila i spokojenost se sociálními službami. Na podzim roku 2009 proběhl „Průzkum potřebnosti sociálních služeb na území města Hradec Králové“. Na konci roku 2009 pracovní skupiny vypracovaly cíle a opatření 3. plánu. Po projednání v koordinační skupině, která spravuje proces plánování sociálních služeb a chrání zájmy pracovních skupin, v sociálně-zdravotní komisi rady města, komisi rady města pro prevenci kriminality a po vyjádření veřejnosti byl návrh projednán radou a 30. 3. 2010 ho přijalo zastupitelstvo města [39].

2.2.1 Sociální služby pro rodiny s dětmi a mládež

Oblast péče o rodinu, děti a mládež se zaměřuje na potřeby dětí a mládeže do 26 let, potřebami rodin s dětmi, zejména neúplných rodin s nezaopatřenými dětmi a pak také se zabývá dětmi žijícími v nevyhovujícím prostředí nebo dětmi, které vyžadují speciální péči.

Pro tuto cílovou skupinu jsou vytvořeny služby sociální prevence, služba pomoci a podpory v obtížných životních situacích nebo služby volnočasových aktivit. „Významnou událostí je fakt, že město Hradec Králové v roce 2009 zvítězilo v celostátní soutěži s názvem Obec přátelská celé rodině, v kategorii obcí nad 50 tisíc obyvatel, kterou každoročně vyhlašuje Ministerstvo práce a sociálních věcí a Stálá komise pro rodinu Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR ve spolupráci s Asociací center pro rodinu a Sítí mateřských center v ČR [39; str. 13].“ Klasifikovaly se veškeré služby a aktivity pro rodinu – sociální, zdravotní, volnočasové, školské, kulturní i sportovní. Hradec Králové zvítězil například díky svému systému prevence kriminality, otevřeným dětským a školním hřištím, vybavení mateřských a základních škol nebo díky bezbariérové dopravě [39].

Příklady poskytovatelů služeb

Dětský denní rehabilitační stacionář

Tento stacionář je nestátní zdravotnické zařízení a příspěvková organizace Magistrátu města Hradce Králové. Poskytuje péči pro děti od narození do osmnácti let. Zajišťuje ambulantní péči a formu denního pobytu pro děti od 1 roku do 5 let. Děti jsou rozděleny dle svých schopností a možností na jednotlivá oddělení. Odborná péče, iniciativní prostředí a spolupráce s rodinou vytváří základ pro správný rozvoj dítěte a jeho integraci do společnosti. Stacionář vede rizikovou poradnu pro novorozence, pro děti s tělesným handicapem, s neurologickým postižením či poúrazovými stavy. Při denním pobytu se o děti starají zdravotní sestry. Stacionář poskytuje fyzioterapii na doporučení lékaře, logopedickou a psychologickou péči [40].

Dětské krizové centrum, ADRA

Dětské krizové centrum je založeno od 1. 7. 2009 jako pobočka mezinárodní humanitární organizace ADRA ČR. Krizová pomoc je poskytována dětem ve věku 7 – 18 let, mezi nejčastější krizové situace, které musí řešit, patří týrání, sexuální zneužívání, zanedbávání, domácí násilí nebo újma při dopravních nehodách. Cílem pomoci je obnovení sil a zdrojů dítěte a jeho rodiny tak, aby dítě mohlo vyrůstat ve svém přirozeném prostředí. V případě přetrvávajících problémů v rodinném systému je úkolem pracovníků jednat ve prospěch dítěte a zabezpečit jeho práva a zájmy. Mezi poskytované služby patří sociálně-právní poradenství, odborná psychosociální pomoc, trestně právní poradenství a doprovázení (např. k soudu, na policii ČR apod.) [9].

Centrum pro rodinu, o. s.

Od roku 1991 bylo Centrum pro rodinu součástí Královéhradeckého biskupství. Jako občanské sdružení začalo fungovat od roku 2001. Patří mezi členy Asociace center pro rodinu v ČR (ACER). Posláním tohoto sdružení je, aby každý našel místo spokojeného života ve své rodině. Veškeré aktivity směřují k tvorbě prorodinného klima. Centrum se zabývá přípravou snoubenců na život v manželství a rodině. Pořádá besedy, přednášky, duchovní obnovy pro manžele, rekreačně – vzdělávací pobyty pro rodiny s dětmi, tematické víkendy pro ženy, pro muže, pro matky a dcery a pro otce a děti. Organizuje program na dopoledne pro děti s maminkami na mateřské dovolené [40].

2.2.2 Sociální služby pro seniory

Trend sociálních služeb pro seniory je dán tím, že se zvyšuje lidský věk a období života, které vyžaduje pomoc od jiné osoby. Určitý životní standard, kterého člověk dosáhne v produktivním věku, očekává i v době, kdy bude závislý na cizí pomoci. S rostoucí závislostí na vnější pomoci se zvyšují i náklady na kompenzaci. Postupný rozvoj závislosti a nesoběstačnosti neprochází dvěma skoky, které se nahrazují terénní a ústavní péčí, ale spojitě, tudíž je zapotřebí rozšiřovat variabilní služby, ve kterých se budou prolínat terénní služby s ústavní péčí. Péče musí následovat občana, nikoliv občan péči. Ta se má přizpůsobit dle potřeb klienta [4].

Cílová skupina dosáhla požadovaného věku pro přiznání starobního důchodu a zároveň vyžaduje pomoc druhé osoby prostřednictvím sociální služby. Zkvalitnila se spolupráce s Fakultní nemocnicí Hradec Králové a také se zvýšila kvalita poskytované pomoci a rozsah ošetrovatelské a pečovatelské služby. Poskytovatelům sociálních služeb se podařilo prodloužit dobu strávenou v domácím prostředí u klientů s nepříznivým zdravotním stavem. Byla provedena rekonstrukce několika domovů pro seniory [39].

Příklady poskytovatelů služeb

Domov důchodců Hradec Králové

Domov důchodců nabízí dva typy služeb – domov pro seniory a domov se zvláštním režimem, obě služby jsou poskytovány 24 hodin denně. Domov zaměstnává celkem 174 pracovníků.

Domov pro seniory slouží občanům se sníženou soběstačností hlavně z důvodu věku, kteří vyžadují pravidelnou péči jiné osoby. Kapacita domova pro seniory činí 297 lůžek. Nachází

se zde jednolůžkové a dvoulůžkové pokoje bez příslušenství a jednolůžkové a dvoulůžkové pokoje s příslušenstvím.

Domov se zvláštním režimem je určen pro seniory v nepříznivé sociální situaci, kteří trpí stařeckou demencí, Alzheimerovou nemocí či jinými typy demence. Do opatření zvláštního režimu se řadí například kódování dveří a výtahů nebo sítě na balkonech. Tato část domova disponuje 62 lůžky ve dvoulůžkových a čtyřlůžkových pokojích [10].

Senior Centrum Hradec Králové o. p. s.

Poskytuje odlehčovací službu rodinám, které se starají o své blízké, ale dočasně se o ně nemohou postarat z důvodu dovolené, nemoci, lázeňského pobytu či pracovní cesty. Senior Centrum nabízí ubytování na dobu určitou ve dvoulůžkových pokojích s návratem do domácího prostředí, je zajištěn 24 hodinový dohled, je kontrolováno stravování, pitný režim a užívání léků. Pro klienty jsou připraveny aktivizační denní programy [34].

Život 90 Hradec Králové, o. s.

Sdružení nabízí sociální služby od roku 1994. Seniorům a zdravotně postiženým jsou poskytovány 2 typy služeb tísňová péče a pečovatelská služba. Úkolem pečovatelské služby je zajistit svým klientům důstojný život v nepříznivé sociální situaci v jejich domácím prostředí. Tísňová péče patří do terénních služeb. Funguje na principu nepřetržité hlasové a elektronické komunikace s osobou, jejíž zdravotní stav se může kdykoliv změnit. Takový jedinec při sobě neustále nosí zařízení, které ho po stisknutí tlačítka spojí s dispečinkem, který pak dále může vyslat pohotovostního řidiče nebo kontaktuje příbuzného či složky integrovaného záchranného systému. Dále je v bytě nainstalováno čidlo pohybu, které se spojí s operátorem na dispečinku v případě několikahodinové neaktivity [44].

2.2.3 Sociální služby pro osoby se zdravotním postižením

Hradec Králové dbá na to, aby se zdravotně postiženým žilo ve městě co nejlépe. Přeprava handicapovaných osob je zajišťována nízkopodlažními autobusy. V roce 2009 proběhla rekonstrukce domu se zvláštním určením Harmonie II, která slouží osobám zdravotně postiženým. Byly odstraněny veškeré bariéry, nainstalovalo se automatické otevírání hlavních dveří, což usnadní přístup vozíčkářům. Mnohé trasy ve městě se přestavují na bezbariérové, což ocení osoby na vozíku ale i rodiče s kočárky [23].

Příklady poskytovatelů služeb

Dosio, o. p. s. – Centrum služeb informací a pomoci se speciální dopravní službou pro těžce zdravotně postižené imobilní osoby

Poskytované služby umožňují cílovým skupinám důstojný, samostatný způsob života ve svém přirozeném prostředí a pomáhají zmírňovat negativa jejich postižení. Dosio o. p. s. je jedinou organizací v regionu, která zajišťuje komplexní služby mobility pro zdravotně postižené, jedná se o dopravní službu, dovoz nákupů, léků, obědů, pořádá zájezdy pro imobilní občany a k dispozici je i osobní asistence [40].

SKOK do života, o. p. s.

Společnost navrácí lidem s mentálním postižením smysluplnost a srovnatelnost života s životem ostatních lidí. Snaží se, aby získali sebedůvěru, samostatnost a odpovědnost. Hlavní činností je sociální rehabilitace, která je určena dospělým mentálně postiženým občanům. Získávají zde dovednosti a vědomosti nezbytné pro bydlení, pracovní uplatnění a hodnotný život mimo vlastní rodinu. K dispozici mají tréninkový byt a tréninkovou dílnu [35].

Svaz neslyšících a nedoslýchavých v ČR – Hradecký spolek neslyšících

Tato nestátní nezisková organizace se stala od roku 1994 občanským sdružením. Při Hradeckém spolku neslyšících vznikla v roce 2007 poradna – Centrum sociálních služeb pro sluchově postižené osoby. Právě toto Centrum poskytuje sociální služby v oblasti odborného sociálního poradenství, tlumočnických služeb a sociálně aktivizačních služeb (zájmové a vzdělávací aktivity, speciální pobyty). Uvedené činnosti slouží osobám se sluchovým postižením, ale i slyšícím zájemcům (např. členové rodiny, osoby blízké, zdravotníci...). Sociální poradenství odstraňuje informační bariéru zabezpečením dostupnosti informací při řešení problému klienta. Komunikační bariéra je odstraněna díky tlumočnickým službám [40].

2.2.4 Sociální služby pro národnostní a etnické menšiny a osoby v obtížné životní situaci

Oblast národnostních a etnických menšin je zaměřena na potřeby osob pocházejících ze sociokulturně znevýhodněného prostředí. Pomoc je poskytována v oblasti bydlení, zaměstnávání, vzdělání nebo v řešení patologických jevů. Úkolem je vrátit cílovou skupinu do společnosti a zamezit jejímu opětovnému sociálnímu vyloučení. Obtížná životní situace se vztahuje na osoby, které se nacházejí v nepříznivé sociální situaci a většinou žijí na „okraji společnosti“, což se týká oblasti bezdomovectví a závislosti na alkoholu, drogách nebo

gamblerství. Cíl spočívá v překonání nepříznivých okolností a zabránění vyřazení takových osob ze společnosti [39].

Příklady poskytovatelů služeb

Romodrom o. s. – program Romodrom pro regiony

Program poskytuje terénní sociální práce v sociálně vyloučených romských lokalitách. Odborné sociální poradenství poskytuje pomoc rodinám a jednotlivcům v jejich přirozeném prostředí, kteří se ocitli v nepříznivé sociální situaci. Mezi poskytované služby patří řešení bydlení, dluhů a exekucí, problematika sociálních dávek, výchovy, hospodaření, hygieny nebo uplatnění na trhu práce. Program usiluje o zapojení romských terénních pracovníků do průběhu služeb. Terénní pracovník problémy klienta neřeší, ale navádí ho na správnou cestu k řešení, vede ho k odpovědnému přístupu k životu [31].

Laxus o. s. – Ambulantní centrum

Toto nestátní neziskové zdravotnické zařízení poskytuje pomoc, poradenství a léčbu drogově závislým lidem a jejich blízkým. Služby slouží uživatelům nelegálních drog, závislým na alkoholu či gamblerům. Klienti jsou podporováni v jejich abstinenci. Dlouhodobé cíle zahrnují začlenění do společnosti, zlepšení sociální situace a kvality života naplňováním potřeb klienta. Ambulantní centrum nabízí Ambulantní léčebný program, který je určen osobám, které se snaží abstinovat a osobám s nařízenou ochrannou léčbou, Ambulantní program následné péče – slouží osobám, které se vrací z pobytové léčby např. z psychiatrické léčebny, Substituční program – pomáhá osobám užívajícím opiáty, Probační program – je pro osoby s nařízeným dohledem a Poradenství – zaměřující se na rodinné příslušníky a osoby, které experimentují s návykovými látkami [18].

Intervenční centrum pro osoby ohrožené domácím násilím, Oblastní charita Hradec Králové

Na principu mlčenlivosti, bezplatnosti, diskrétnosti a anonymity je osobám ohroženým domácím násilím poskytována psychosociální služba a sociálně-právní poradenství. Pomoc intervenčního centra je vykonána v případě policejního vykázání násilné osoby nebo v případě přímé žádosti ohrožené osoby. Centrum usiluje o vyřešení problematické vztahové, partnerské nebo rodinné situace uživatele, kterou doprovází domácí násilí, s cílem navrátit klienta k běžnému životu. Nabízí se i nadstandardní služby, mezi které patří doprovázení na úřady, k soudním jednáním či výjezdní konzultace do bydliště uživatele [40].

3 DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ

V předchozí kapitole jsou charakterizovány sociální služby, s nimiž souvisí i demografický vývoj populace, který je uveden v následující kapitole, jejíž součástí jsou i předběžné výsledky Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011. Tyto výsledky nejsou konečné a budou upřesněny statistickým úřadem v roce 2013.

3.1 Vývoj počtu obyvatel ve městě

Na území dnešního Královéhradeckého kraje počet obyvatel v poválečném období stagnoval, z následující tabulky je zřejmá postupující koncentrace obyvatelstva kraje do města a jeho okolí. Za posledních 50 let se zvýšil počet obyvatel města zhruba o polovinu [42].

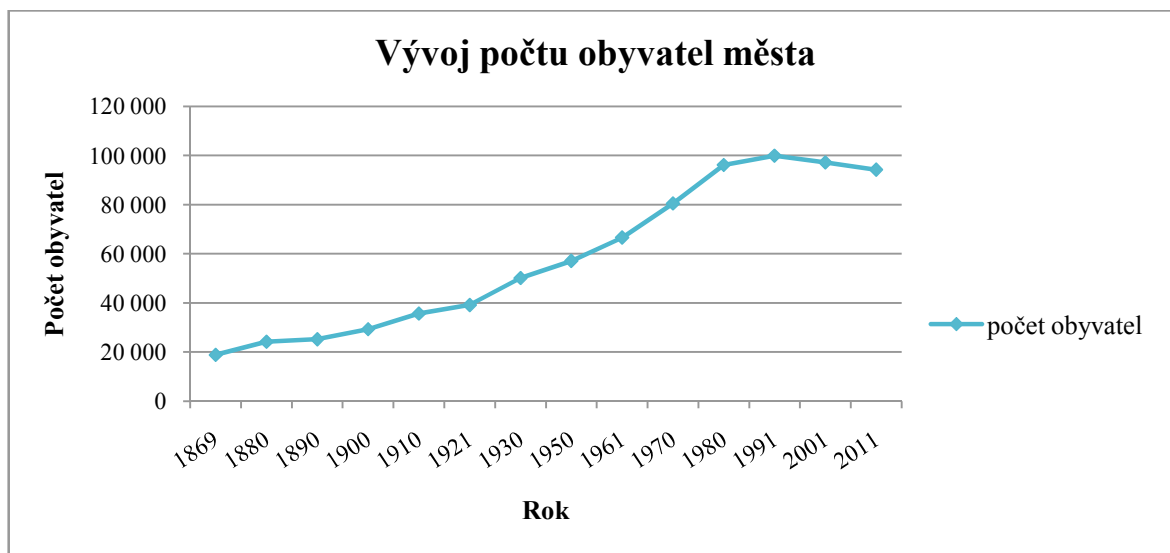
Tabulka 1: Vývoj počtu obyvatel v Hradci Králové, v okrese Hradec Králové a v kraji

Rok	obec	okres	kraj
1890	25 236	114 685	633 558
1900	29 310	118 449	650 787
1910	35 675	126 871	621 602
1921	39 151	127 410	638 844
1930	50 137	137 718	654 763
1950	57 118	127 811	531 533
1961	66 608	137 699	540 838
1970	80 463	146 714	540 337
1980	96 145	161 076	561 385
1991	99 917	162 050	552 809
2001	97 155	160 558	550 724
2011*	94 242	163 361	555 683

*předběžné výsledky

Zdroj: upraveno podle [32; 33; 42]

První moderní sčítání obyvatelstva proběhlo v roce 1869. V té době zde žilo 18 884 obyvatel. V období první republiky byl růst pozvolný. Nejvyšší nárůst nastal v letech 1970-1980, byl způsoben vlnou zvýšené porodnosti, která vyvrcholila v letech 1974-1975 [32]. Město se od 90. let do roku 1997 řadilo mezi stotisícová města, což znázorňuje následující graf. Ale od roku 1998 se tento počet začal snižovat a tuto klesavou tendenci má dodnes. Důvodem je převaha zemřelých nad narozenými, také se lidé více stěhují do obcí v okolí města (tzv. suburbanizace), nebo do jiných oblastí v České republice, zejména do Prahy [42].

Obrázek 3: Graf znázorňující vývoj počtu obyvatel ve městě

Zdroj: upraveno podle [32]

3.2 Obyvatelstvo podle předběžných výsledků SLDB 2011

V České republice proběhlo Sčítání lidu, domů a bytů 2011 ke dni 26. března 2011. Podle předběžných výsledků SLDB 2011 v Hradci Králové žije 94 242 obyvatel (45 395 mužů a 48 847 žen, tj. 51,8%). Krajská metropole se stala 8. největším městem ČR. Ve skutečnosti, zde žije více lidí, což by měly potvrdit definitivní výsledky, které budou zveřejněny v příštím roce. Definitivní výsledky budou zpracovány podle obvyklého bydliště, tedy místa, kde lidé skutečně žijí a pracují, nikoli dle hlášeného trvalého pobytu. Trvalý pobyt tu má 91 354 osob a zbylých 2 888 lidí má pobyt dlouhodobý. Přírůstek není způsoben počtem narozených dětí, ale přistěhovalectvím, jelikož získávají povolení k dlouhodobému pobytu. V krajské metropoli žije 3 874 cizinců, což je o 2 838 více než podle minulého SLDB v roce 2001. Největší zastoupení zde mají Ukrajinci, Slováci, Vietnamci a Poláci. K výraznému poklesu došlo u ženatých mužů a vdaných žen oproti poslednímu sčítání, naopak rozvedených a svobodných přibýlo. I když v obyvatelstvu převládají ženy, svobodných mužů (18 957) je stále více než svobodných žen (16 052). V případě vdovců a vdov je tomu naopak, počtem 5 800 jasně dominují ženy, oproti mužům (1 260) [6; 33].

Téměř polovina hradeckých občanů s trvalým bydlištěm se ve městě i narodila. Nejčastěji se nehlásí k žádné církvi, bez náboženské víry podle SLDB v roce 2011 tu žije 39 093 občanů, což představuje přibližně 41% obyvatel, necelých 10% je věřících. U lidí hlásících se k církvi jasně převažuje církev římskokatolická. Otázka na náboženské vyznání patřila mezi dobrovolné dotazy, a proto nemá tak vysokou vypovídací hodnotu [5].

3.3 Věkové složení obyvatel

Věková struktura obyvatelstva znázorňuje jednu z nejdůležitějších demografických charakteristik obyvatelstva a má přímou vazbu na přirozenou reprodukci obyvatel – zobrazuje další vývoj počtu obyvatel, míru reprodukce, úmrtnost, fertilitu žen atd. Kromě přirozené změny obyvatel také mechanická změna způsobená migračními pohyby je ovlivněna právě věkovým složením obyvatel. Již od roku 1980 je zaznamenán úbytek počtu nově narozených dětí. Nižší zastoupení mladších věkových kategorií je charakteristické pro celou populaci České republiky. Z tabulky 2 je zřejmé, že ve srovnání s Královéhradeckým krajem nebo okresem je populace města Hradec Králové v základních věkových strukturách méně příznivá. Mladší věková skupina ve městě činí 13,1% oproti kraji (14,1%). Méně příznivá situace se také nachází u skupiny starší věkové kategorie, která představuje ve městě 19,7% oproti hodnotě v kraji (16,8%). Produktivní část obyvatel dosahuje až 70%, zejména u mužů ve městě, v okrese i v kraji. I podle dlouhodobého vývoje trvale mírně klesá zastoupení dětské složky, naopak podíl poproduktivní skupiny roste. Děje se tak ve většině vyspělých zemí, tudíž i v Hradci Králové dochází k tzv. demografickému stárnutí obyvatelstva [12].

Tabulka 2: Obyvatelstvo podle pohlaví a hlavních věkových skupin

	Obyvatelstvo celkem k 26.3.2011*	Podíl věkové skupiny v %								
		Celkem			Muži			Ženy		
		0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+
město HK	94 242	13,1	67,2	19,7	13,9	69,2	16,9	12,3	65,5	22,2
okres HK	163 361	14,1	68,3	17,6	14,8	70,2	15,0	13,3	66,5	20,2
kraj HK	555 683	14,6	68,6	16,8	15,3	70,7	14,0	13,9	66,6	19,5

* podle předběžných výsledků

Zdroj: upraveno podle [33; 42]

Demografické stárnutí populace je důsledkem demografické revoluce a způsobuje ho snížení porodnosti. Zároveň má zde také vliv zlepšování úmrtnostních poměrů a prodlužování naděje dožití. Proces demografického stárnutí není zastaven ani po ukončení demografické revoluce. Značné jsou sociální a ekonomické důsledky demografického stárnutí, jelikož narůstá počet ekonomicky neproduktivních osob v postaktivním věku. Zvyšují se nároky na důchodové zabezpečení, na zdravotní a další služby pro seniory a jejich společenské a kulturní vyžití [16].

Z tabulky 2 si lze všimnout patrných rozdílů mezi věkovou strukturou mužů a žen. Faktem je, že se rodí více mužů než žen (podle biologické zákonitosti se rodí zhruba 105-106 chlapců na 100 děvčat) a že věk dožití u žen je vyšší než u mužů (o zhruba 6-7 let), proto mají ženy výraznější zastoupení ve starší věkové populaci [42].

3.4 Vzdělanostní struktura obyvatel města Hradec Králové

Vzdělanostní skladba v Hradci Králové se jeví jako příznivá a i do budoucna se předpokládá další zlepšování. Je to způsobeno přirozenou měnou obyvatelstva (starší občané mají v průměru nižší vzdělání než mladší lidé), dalším důvodem je působící tlak ze strany společnosti na hodnotu vzdělávání, který podněcuje mladé lidi ke studiu. Průměrná délka školní docházky se tedy celkově prodlužuje. Podle předběžných výsledků posledního SLDB v roce 2011, což zobrazuje tabulka 3, se podíl vysokoškolsky vzdělaných lidí zvýšil na 18,3%. Tato složka obyvatel výrazně dominuje i v porovnání s celou Českou republikou, kde tvoří 12,8%. Ještě větší rozdíl lze nalézt v porovnání s krajem, který je tvořen pouze 10,4% vysokoškoláků (podle předběžných výsledků) [3; 33]. Důvodem je přítomnost Univerzity Hradec Králové a dalších fakult nacházejících se přímo ve městě. Dále zde působí státní organizace, peněžní ústavy, Fakultní nemocnice a další subjekty, u jejichž zaměstnanců je požadováno vysokoškolské vzdělání [42]. Více jak třetina obyvatel dosáhla úplného středního vzdělání s maturitou včetně nástavbového studia. Přibližně čtvrtinový podíl obyvatel zaujímají vyučení. Ve srovnání s minulým sčítáním v roce 2001 se snížil počet lidí se základním případně i neukončeným základním vzděláním přibližně o 5% [3; 33].

Tabulka 3: Nejvyšší ukončené vzdělání u obyvatel nad 15 let, uvedeno v %

	Obyvatelstvo ve věku 15 a více let	Základní a neukonč.	Vyučení a stř. odbor. bez mat.	Střední s maturitou vč. vyššího a nástavbového	Vysokoškolské
Česká republika	9 034 544	17,4	32,8	30,9	12,4
Královéhradecký kraj	474 739	17,4	35,2	31,6	10,4
město Hradec Králové	81 921	12,8	26,1	37,1	18,3

Zdroj: upraveno podle [33; 42]

4 STRATEGICKÝ PLÁN ROZVOJE MĚSTA HRADEC KRÁLOVÉ

Tato kapitola pojednává o dlouhodobém plánu města tzv. vizi, dále o strategickém plánu, který sahá až do roku 2020 a krátkodobém tzv. akčním plánu města. Ve druhé kapitole je charakterizováno plánování sociálních služeb a jejich příklady, proto je zde uveden konkrétní příklad strategického plánování klíčové oblasti pro sociální oblast a zdraví obyvatel.

4.1 Strategické plánování a strategický dokument

Od ostatních druhů plánování se liší tím, že se zabývá problémy dlouhodobě a komplexně. Přispívá k dosažení shody v hlavních otázkách, které je nutné vyřešit. Pomocí strategického plánování lze optimálně využívat zjevné i skryté lidské, finanční a ostatní zdroje. Dlouhodobé cíle neodvozuje od současné podoby města, ale naopak od dlouhodobých cílů vyvozuje žádoucí formu města. Není zaměřeno pouze na plánování budoucí podoby a záměrů organizace, ale zabývá se i reakcemi na budoucí vývoj vnějšího prostředí [36].

Nejprve se stanoví vize, která popisuje žádoucí cílový stav a obsahuje ideální obraz o budoucí podobě města. Vymezí se klíčové oblasti, které jsou důležité pro naplnění vize. Provede se SWOT analýza, její bližší vysvětlení se nachází v následujícím odstavci. Určí se globální cíle tedy hlavní dlouhodobý směr vývoje města v jednotlivých klíčových oblastech, na které se orientuje veškerá snaha k naplnění vize. Definují se opatření (podoblasti). Vymezí se specifické cíle, které upřesňují jednotlivé strategické cíle. Vyhotoví se akční plány, které obsahují konkrétní úkoly a projekty, včetně termínů a odpovědnosti. Musí se zabezpečit zpětná vazba pomocí vhodných ukazatelů, kritérií hodnocení průběhu a výsledků realizovaných strategických cílů a zřízení monitoringu. V souvislosti s předchozím průběhem, výsledky a se změnami vnitřních a vnějších faktorů, jež dlouhodobě působí na rozvoj města, je nutné aktualizovat strategický plán [36].

SWOT analýza je analýzou vnitřních a vnějších stránek. Vnitřní stav města je posuzován v oblasti silných stránek (S – strengs) a slabých stránek města (W – weaknesses). Silné a slabé stránky představují vnitřní analýzu, která se zaměřuje na současnost a vypovídá o současném stavu. Zdůrazní-li se silné stránky nebo naopak klade-li se důraz na redukci slabých stránek, zvyšuje se pravděpodobnost využití možných příležitostí a snížení dopadů ohrožení. Vnější analýza se orientuje na identifikaci příležitostí (O – opportunities) a hrozeb (T – treths). Jedná se o analýzu vnějších tedy externích podmínek zabývající se budoucností, kdy se snaží předvídat příležitosti a hrozby pro rozvoj města. Pomocí výsledků SWOT

analýzy lze zformovat všeobecnou strategickou rozvojovou vizi, která je výchozím bodem pro vymezení strategických cílů [38].

Již v roce 1999 statutární město Hradec Králové zformulovalo svůj první strategický dokument. Tento Strategický plán rozvoje města byl vytvořen na zakázku externí firmou. Špatné zvolení ukazatelů způsobilo, že v roce 2002 byla nutná jeho aktualizace. Tento proces probíhal v letech 2002 až 2004 a uplatňoval principy místní Agendy 21². Odpovědnost za zpracování nesl odbor rozvoje města magistrátu města Hradec Králové, kterému byl nápomocen externí konzultant. V dvouletém průběhu zpracování tohoto dokumentu se do něj zapojilo více než 2500 občanů města a další místní podniky a neziskové instituce. Strategický plán rozvoje města Hradce Králové představuje dlouhodobý dokument, který znázorňuje pohled na město v horizontu dvaceti let [37].

4.1.1 Konkrétní klíčová oblast strategického plánu

Aktualizovaný Strategický plán nabyt vyšší úrovně vzhledem ke komplexnosti (zabývá se všemi důležitými sférami života ve městě), konsensuálnosti (co nejvíce zachycuje společné zájmy občanské veřejnosti) a k důrazu na trvalou udržitelnost navrhovaného rozvoje (očekává vyrovnaný a dlouhodobý rozvoj města se zajištěnou kvalitou života) [36].

Sociální oblast a zdraví obyvatel [36]

Vize této oblasti pro rok 2020 popisuje bezpečné město se zajištěnými sociálními a zdravotními službami. Je to město, které ekonomicky prosperuje, dosahuje vysoké míry prevence a služeb díky vzájemné spolupráci mezi zadavateli, uživateli a poskytovateli. Město disponuje komplexním a spravedlivým systémem zdravotní péče a sociálních služeb. Nachází se zde nízká úroveň společensky nežádoucích jevů jako je například násilí, kriminalita, patologické závislosti, vandalismus a další. Město poskytuje uspokojivou nabídku volnočasových činností. Zaujímá vstřícný postoj k seniorům, zdravotně postiženým, rodinám s dětmi, osobám v nouzi, osobám se závislostmi, cizincům, etnikům a národnostním menšinám.

Globální cíl zahrnuje neustálé zlepšování zdravotní péče a sociálních služeb ve městě pomocí tzv. triády (zadavatelé, uživatelé a poskytovatelé), tak aby byl zajištěn trvalý rozvoj kvality života pro všechny skupiny obyvatel. Zaručuje sociální stabilitu a celistvost města, přičemž snižuje počet společensky nežádoucích jevů pomocí efektivní prevence a přiměřenému společenskému nátlaku.

² Místní Agenda 21 je program rozvoje měst pro 21. století, který se uplatňuje ve vyspělých zemích světa.

SWOT analýza

Tabulka 4: SWOT analýza sociální oblasti a zdraví obyvatel

Silné stránky města (S)	Slabiny města (W)
<p>v současnosti poměrně nízká míra nezaměstnanosti</p> <p>kvalitní úroveň současných sociálních služeb a zdravotní péče</p> <p>dosažená životní úroveň</p> <p>dostatečný potenciál vzdělání obyvatelstva (díky dostupnosti vzdělání)</p> <p>příhodné životní prostředí a čistota města</p> <p>pouliční kriminalita na nízké úrovni</p> <p>fungování fakultní nemocnice</p>	<p>neuspokojivé množství dostupného bydlení pro některé sociální skupiny (zdravotně postižení, mladé rodiny, seniory) a chráněného bydlení</p> <p>omezené pracovní příležitosti</p> <p>chybějící víceúčelová dětská hřiště</p>
Vnější příležitosti (O)	Hrozby (T)
<p>zařazení neziskového sektoru do poskytování sociálních služeb</p> <p>investování státu do sociálních a zdravotních zařízení</p> <p>pomoc od státu a města mladým rodinám s dětmi</p> <p>snaha města a státu o bytovou výstavbu</p> <p>příležitost získat finance ze zdrojů EU</p>	<p>nebezpečí rostoucí nezaměstnanosti</p> <p>klesající počet obyvatel a rostoucí věkový průměr</p> <p>příchod sociálně problémových skupin obyvatelstva</p>

Zdroj: [36]

Tabulka 5: Opatření a specifické cíle klíčové oblasti

Opatření: Sociální služby	
Ke kvalitnímu systému sociálních služeb v Hradci Králové přispělo zpracování komunitních plánů. Sociální služby ve městě jsou prioritně poskytovány neziskovými organizacemi (než formou příspěvkových organizací). Předpokládá se další podpora investičních akcí ze strany státu a EU na domy s pečovatelskou službou, azylové služby, chráněné dílny. Příležitostí města je realizace koncepce bytové politiky, která se zabývá dostupností bydlení pro specifické cílové skupiny. Mezi hrozby pro město patří nepříznivý demografický vývoj a příliv problémových skupin.	
Popis specifických cílů:	
	Rozvoj a zvýšení kvality sociálních služeb ve městě
	Udržení podílu prostředků vynakládaných na oblast sociálních služeb na celkovém rozpočtu města
	Zpomalení nepříznivého demografického vývoje ve městě
Opatření: Zdravotní péče	
Kvalitní zdravotní péče je poskytována vrcholovou i komunální medicinou. Snižuje se vliv města na zdravotní služby. Riziko představuje zvyšující se věkový průměr.	
Popis specifických cílů:	
	Zachování rozsahu a dostupnosti poradenské a ambulantní zdravotní péče
	Zachování zdravotnického školství ve městě v dosavadním rozsahu (střední i vysoké školy)
	Udržení postavení Fakultní nemocnice jakožto nadregionálního centra zdravotní péče
	Zlepšení zdravotního stavu obyvatel města
Opatření: Bezpečnost	
V současné době je Hradec Králové pokládán za bezpečné město, ve kterém fungují orgány působící v trestním řízení a prevenci kriminality. K problémům dochází v oblasti bezpečnosti silničního provozu kvůli nízké propustnosti komunikací, nedostatku parkovacích míst, bezpečnosti přechodů pro chodce a cyklostezek. Jako hrozba se jeví zvyšující se počet mladých lidí, kteří o víkendech užívají drogy a alkohol a částečně se dopouštějí trestné činnosti. Je nutné zpřísnit dohled nad ilegální migrací, rozšiřovat formy prevence společensky nežádoucích jevů, urychlit výkon orgánů v trestním řízení, snažit se zlepšit technické vybavení Policie ČR a Městské policie. Podstatná je i účast občanů ve vlastní sebeochraně před zločinem.	
Popis specifických cílů:	
	Udržet nízkou úroveň kriminality na území měst
	Zvýšení bezpečnosti silničního provozu ve městě
Opatření: Rozvoj komunity/Sociální stabilita	
Komunitní plány jsou vytvářeny v sociální oblasti, ale v ostatních oblastech nikoli. Funguje zde dobrá komunikace s nevládními neziskovými organizacemi (NNO) v sociální oblasti. Mezi silné stránky města se řadí vzdělanostní potenciál. Slabá stránka se projevuje nízkou aktivitou obyvatelstva.	
Popis specifických cílů:	
	Integrace hendikepovaných a postižených občanů
	Rostoucí angažovanost občanů a organizací na rozvoji města

Zdroj: upraveno podle [36]

4.2 Vize

Základem pro jednotlivé definice strategií je celková vize města, která charakterizuje ideální stav města. Celková vize se člení na 8 klíčových oblastí, které se orientují na následující problematiku:

- urbanismus a bydlení;
- doprava;
- podnikání a zaměstnanost;
- infrastruktura;
- vzdělávání a školství;
- životní prostředí;
- sociální oblast a zdraví obyvatel;
- kultura, volný čas, sport, cestovní ruch.

Jednotlivé klíčové oblasti zahrnují vlastní dlouhodobou vizi, globální cíl a jeho ukazatele, které sledují aktuální stav a vývoj v klíčové oblasti. Klíčová oblast se dále člení na podoblasti neboli opatření – tento pojem se používá ve Strategickém plánu. V každém opatření jsou stanoveny konkrétní specifické cíle, splnění těchto cílů směřuje k dlouhodobé realizaci globálního cíle klíčové oblasti [37].

Východiskem pro formulaci vlastní strategie je nalezení společné, konsenzuální (strategické) vize, která do budoucna (přibližně 20 let) charakterizuje ideální výsledný stav rozvoje města či obce. Formulace vize musí být dostatečně volná z toho důvodu, aby bylo možné zohlednit představy širokého spektra obyvatel nebo uživatelů místa do budoucna, na druhou stranu je třeba dodržet dostatečnou jednoznačnost, kvůli stanovení kritických oblastí a jejich cílů dle vize. Vize zahrnuje i rámcové určení globálních cílů, základní cesty a výsledky rozvojového procesu prostřednictvím tzv. klíčových oblastí, které představují vnitřně související problémy. Řešení těchto oblastí je významné pro dlouhodobý rozvoj města. Vize je projevem výběru hlavních směrů, cílů a programů činností. Představuje celistvý pohled na obec, který popisuje výchozí situaci a stav, kterého má být dosaženo. Smyslem vize je poskytnout široká základní pravidla, která poslouží k řízení procesu rozvoje obce. Globální (dlouhodobé) cíle specifikují vizi, proto jsou mnohem konkrétnější. Pevně se váží na kritické oblasti, jelikož splnění cílů těchto oblastí vede k naplnění globálních cílů [38].

4.2.1 Vize města Hradce Králové do roku 2020

Ideální stav popisuje:

- rozvíjející a udržované město, které má funkční a harmonické urbanistické uspořádání, jež navazuje na tradici města – Salónu republiky;
- živé město, které se nebrání novým myšlenkám;
- vyváženě uspořádané město, prostorově vymezené od okolní krajiny s možností získat bydlení;
- město s vyváženým dopravním systémem vč. veřejné dopravy, která nezatěžuje životní prostředí, propojení sítě cyklostezek s veřejnou dopravou, vzájemně propojená automobilová doprava s kvalitní železničním a dálničním napojením na ostatní regiony;
- město zdravé a čisté, s velkým množstvím veřejné zeleně, užívající principy udržitelného rozvoje, uplatňující systém péče o životní prostředí, chránící přírodu a krajinu, uznávající svou kapacitu a formující dobré životní prostředí pro své obyvatele;
- město posilující rozvoj lidského potenciálu prostřednictvím bohaté kulturní společenské a sportovní nabídky, považované za centrum kultury, sportu a společenského života, město se vstřícným přístupem k aktivitám svých občanů a atraktivní pro jeho návštěvníky;
- uznávané univerzitní město, centrum školství a vzdělanosti, které dává příležitost k celoživotnímu vzdělávání, město vědy a výzkumu, centrum konferencí;
- město s moderním průmyslem a podnikáním, které uplatňuje nejnovější ekologicky šetrné technologie a využívající IT a kvalifikované pracovníky, význačné svými výrobky, s plynulým vývojem drobného a středního podnikání, rozsáhlou škálou provozů a služeb, které nabízejí rozmanité pracovní nabídky;
- bezpečné město s nízkou úrovní kriminality a s vysokým stupněm prevence, poskytující komplexní systém zdravotní péče a sociálních služeb, jež jsou založeny na kooperaci zadavatelů, uživatelů a poskytovatelů;
- město vlastní technickou infrastrukturu, která je kvalitní, fungující, hospodárná, nezatěžující životní prostředí a nenarušující podobu města, město zabezpečující optimální zásobování energiemi;

- komunikující město s kvalitní veřejnou správou, s veřejným a průhledným rozhodovacím procesem, kdy rozhodnutí jsou schválena se zřetelem na dlouhodobé dopady a je zaručena zpětná vazba v řízení města při uznání mínění občanů, město s aktivním přístupem mezi radnicí a různými institucemi, ČR a zahraničními státy [36].

4.3 Akční plán

Akční plán přímo navazuje na strategický plán. Akční plán funguje jako hlavní implementační nástroj v celém průběhu strategického plánování. První dokument tohoto typu byl v Hradci Králové Akční plán 2005 – 2006 ke Strategickému plánu rozvoje města Hradce Králové do roku 2020 přijat zastupitelstvem města roku 2004. Po vyhodnocení tohoto Akčního plánu byl v roce 2007 přijat Akční plán na léta 2007 – 2010. Akční plán vystihuje aktivity a projekty, které se budou v daném období (v Hradci Králové je tím myšleno jedno volební období místní samosprávy) konat nebo budou podporovány městem. Každá aktivita a projekt má přiřazenou zodpovědnou osobu z vedení města, termín dokončení, případně etap, očekávané náklady, ukazatele úspěšnosti a jejich zdroje dat a případně další související dokumenty. Aktivity a projekty jsou uspořádány stejně jako ve strategickém plánu do osmi klíčových oblastí rozvoje: 1. Urbanismus a bydlení, 2. Doprava, 3. Podnikání a zaměstnanost, 4. Infrastruktura, 5. Vzdělávání a školství, 6. Životní prostředí, 7. Sociální oblast a zdraví, 8. Kultura, volný čas, sport a cestovní ruch. V průběhu zpracování Akčního plánu bylo použito výsledků aktualizace Strategického plánu rozvoje města Hradec Králové, do kterých se řadí zpracované průzkumy názorů veřejnosti, podnikatelského prostředí a neziskového sektoru a podklady ze setkání s občany, díky kterým se shromáždilo mnoho konkrétních nápadů. Návrhy projektů a aktivit v akčním plánu plynou z konzultací vedení města a odborníků a reflektují potřeby neziskového a podnikatelského sektoru a veřejnosti [37].

Jak uvádí Šilhánková, akční plán se vytváří na dobu 1, 2 nebo 4 let. Doporučuje se zvolit 2 nebo 4leté období, jelikož jednoroční se jeví jako příliš krátké, nedovoluje řešit dlouhodobější a rozsáhlejší projekty komplexně a příliš zatěžuje administrativu zhotovením nového plánu a hodnocením starého. Je-li jednoroční dokument zpracováván komunitní metodou, dochází k zeslabení zájmu o jeho tvorbu [38].

Součástí Akčního plánu 2007-2010 jsou i aktivity pro Sociální oblast a zdraví, jedná se o Rekonstrukci objektu Brožíkova 451 Hradec Králové – Rozvoj sociálních služeb pro zdravotně postižené, což bylo dokončeno v roce 2010 a Vybudování tras pro nevidomé a slabozraké [19].

5 SPOLEČNÉ EVROPSKÉ INDIKÁTORY V ČESKÉ REPUBLICE

Strategickému plánování se věnovala předchozí kapitola a nyní se následující text bude zabývat jeho metodou hodnocení pomocí Společných evropských indikátorů. V závěru této kapitoly je uvedeno postupné zavádění těchto indikátorů v Hradci Králové.

5.1 Indikátory udržitelného rozvoje

Trvale udržitelný rozvoj společnosti lze chápat jako rozvoj, který umožňuje ochránit současným i budoucím generacím možnost uspokojování jejich základních životních potřeb a zároveň nesnižuje pestrost přírody a udržuje přirozené funkce ekosystémů. Udržitelný rozvoj představuje rovnováhu mezi třemi základními pilíři našeho života (ekonomikou, sociálními aspekty a životním prostředím). Je kladen důraz na trvale udržitelný rozvoj v územně plánovacích procesech, zejména v oblasti strategického, územního a ekonomického plánování. Plánování vzhledem k trvale udržitelnému rozvoji je proces velice náročný na tvorbu a efektivní využití informací. V průběhu celého plánování i rozhodování se jeví jako nejvhodnější informační nástroj indikátory. Indikátory udržitelného rozvoje představují druh kvantitativní informace odvozený od primárních dat, vyjadřující ucelenou a základní informaci o daném jevu, který se vztahuje k životnímu prostředí anebo udržitelnému rozvoji (ovzduší, vodě, přírodě, krajině, průmyslu, zemědělství, dopravě, sociální sféře...). Indikátory našly své uplatnění při politickém rozhodování na všech úrovních a i při informování laické a odborné veřejnosti. Pomocí indikátorů lze objektivně porovnávat jednotlivé země, regiony, obce, podniky či jiné subjekty [37].

5.1.1 Indikátory ECI/TIMUR

Evropská komise v roce 1999 začala prosazovat iniciativu Společných evropských indikátorů (zkráceně ECI³), jež se konala ve dvou fázích – teoretické přípravě a pilotním testování. Původně se jednalo o 18 témat, která zahrnovala více než 100 indikátorů. V průběhu jednání s místními úřady desítek evropských samospráv snížilo počet indikátorů na sadu 10 tematických indikátorů, ke kterým se dodatečně přidal souborný ukazatel Ekologické stopy. Testovací fáze těchto indikátorů proběhla na 3. Evropské konferenci o udržitelných městech v Hannoveru v roce 2000 a skončila v roce 2003. Postupem času se do této indikátorové iniciativy dobrovolně připojilo více než 160 místních úřadů z celé Evropy. Díky těmto městům se nashromáždila data, aby se mohla prověřit navrhovaná metodika a bylo

³ Z anglického European Common Indicators

možné jednotlivé údaje porovnat. Iniciativa ECI je do budoucna v rukou samotných místních samospráv. Po skončení pilotního testování Evropská komise neprovozuje žádnou aktivitu, jež by se vztahovala k ECI. Obecná evropská metodika musela být upravena a konkretizována pro potřebu v našich městech, aby vyplývala z místních podmínek a byla přenositelná v rámci měst [13].

Od roku 2002 v České republice působí Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, o. s. (TIMUR), která byla v roce 2005 transformována ze tří nestátních neziskových organizací na občanské sdružení. Jejím cílem bylo zavést Společné evropské indikátory na místní úrovni v českých a moravských městech. Byly odebrány dva ukazatele, které se jeví jako špatně měřitelné v českých podmínkách a ani je samosprávy nepokládaly za prioritní. Odebral se indikátor B.7 Udržitelné řízení samosprávy a místního podnikání a B.10 Výrobky propagující udržitelnost, oba indikátory byly nahrazeny, indikátor B.7 nahradila Nezaměstnanost a B.10 Ekologická stopa. Konečná verze sady indikátorů ECI/TIMUR, která musela být z výše uvedených důvodů upravena, vypadá takto:

- A.1 Spokojenost občanů s místním společenstvím;
- A.2 Místní příspěvek ke globálním změnám klimatu;
- A.3 Mobilita a místní přeprava cestujících;
- A.4 Dostupnost veřejných prostranství a služeb;
- A.5 Kvalita místního ovzduší;
- B.6 Cesty dětí do škol a zpět;
- B.7 Nezaměstnanost;
- B.8 Zatížení obyvatel hlukem;
- B.9 Udržitelné využívání území;
- B.10 Ekologická stopa města [37].

V roce 2003 se Hradec Králové jako jedno z prvních měst České republiky zapojilo do iniciativy Evropské komise – Společné evropské indikátory udržitelného rozvoje (ECI). V letech 2003 až 2004 se prvními měřenými ukazateli v Hradci Králové stal indikátor A.4 – Dostupnost místních veřejných prostranství a služeb, A.3 – Mobilita a místní přeprava služeb a B.6 – Cesta dětí do školy a zpět. Postupem času se přidávaly i další indikátory jako A.5 – Kvalita místního ovzduší, A.1 – Spokojenost s místním společenstvím, B.9 Udržitelné využívání půdy, B.7 Nezaměstnanost a B.10 Ekologická stopa [37; 45].

6 METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA EMPIRICKÉ STUDIE

Tato kapitola se již zabývá empirickým průzkumem. Důležitou částí je vymezení cíle šetření. Je zaměřena na charakteristiku zkoumaných osob a také na detailní rozbor dotazníku, jež byl použit jako metoda sběru dat.

6.1 Cíle výzkumu

Empirická část bakalářské práce obsahuje dotazníkové šetření, které je zaměřeno na zjištění spokojenosti občanů Hradce Králové s životem ve městě. Dotazník byl zaměřen zejména na obyvatele do 30-ti let, jelikož tato generace má značný přístup k elektronické podobě dotazníku a celkově má i vyšší ochotu odpovídat na otázky oproti starším generacím.

Nejprve byl dotazník konzultován s garantem práce Mgr. Janem Mandysem, Ph.D. a po té proběhl předvýzkum, kterého se účastnilo 20 respondentů. Na základě tohoto postupu byly některé otázky poupraveny, aby se staly pro dotazovaného srozumitelnější. Samotné šetření probíhalo od března do začátku dubna 2012, po té byl průzkum uzavřen a navrácené dotazníky byly zpracovány. Celkový počet respondentů činil 80 osob. Dotazník byl distribuován ve dvou podobách – fyzické a elektronické. Více než 75% vrácených dotazníků mělo fyzickou podobu.

6.2 Dotazník TIMUR

Empirický průzkum byl proveden pomocí dotazníkového šetření, které se vztahovalo ke Společnému evropskému indikátoru – Spokojenost občanů s místním společenstvím. Spokojenost člověka představuje jednu ze základních podmínek, které vymezují kvalitu jeho života. Jedná se o velice proměnlivou veličinu z hlediska času a bývá velmi subjektivní. Zlepšování kvality života občanů a s ním i související zvyšování míry jejich spokojenosti požaduje, aby existovaly nástroje, které mohou zhodnotit úspěch takového procesu. Údaje o spokojenosti občanů představují významný podklad pro regionální management při jejich rozhodování a sebehodnocení, proto je důležité spokojenost občanů hodnotit a měřit. Projekt občanského sdružení Týmové iniciativy pro místní udržitelný rozvoj (TIMUR), který se věnuje kvalitě života z pohledu indikátorů ECI, provádí dotazníkové šetření na případě konkrétního města a užívá pro zjišťování hodnotovou škálu, která ale může podněcovat respondenty k uvádění průměrných hodnot. K dosažení reliability této výzkumné metody je zapotřebí ji po určité době znovu zopakovat a dojít k podobným výsledkům [17].

Ukazatel A.1 znázorňuje úroveň obecné spokojenosti občanů s životem v obci i se zřetelem na dílčí atributy fungování obce. Pro získání dat se užívá dotazníkových šetření reprezentativního vzorku obyvatel daného města. Podle evropské metodiky se takové šetření koná každý druhý rok. Tento ukazatel se na místní úrovni používá nejčastěji, jelikož dokáže velmi dobře posoudit silné a slabé stránky města z pohledu občanů. Pro vedení města jsou tyto údaje velmi důležité, protože mohou pomoci při rozhodování o dalším rozvoji. Pomocí indikátoru lze posuzovat i dílčí aspekty spokojenosti, např. s kvalitou životního prostředí, veřejnými službami nebo fungováním městského úřadu [28].

6.3 Deskripce použitých metod

Všechny otázky v dotazníku se týkají života ve městě Hradec Králové, proto je za základní soubor považován každý občan Hradce Králové, který zde žije.

Dotazník (viz příloha A) obsahuje celkem 13 otázek. U sedmi z nich respondent musel vyjádřit svůj postoj, jednalo se o škálovací typ otázky, které se týkaly spokojenosti s jednotlivými oblastmi života ve městě, např. s veřejnými službami, s oblastí kultury a volného času nebo s dopravou. Největší problém tvořily škálovací otázky, ve kterých respondent musel seřadit jednotlivé položky. Většina špatně zodpovězených škálovacích otázek pocházela od respondentů starší generace. Dotazovaní dané oblasti neseřadili dle svých priorit, ale pouze je ohodnotili. Jednalo se o otázky č. 5 až 7. Pravděpodobně nejnáročnější otázkou bylo seřazení 15 předností Hradce Králové. Dále bylo použito uzavřených otázek, ve kterých si dotazovaný vybíral z odpovědí „velmi spokojen“, „spíše spokojen“, „spíše nespokojen“, „velmi nespokojen“, případně „nevím“. Na závěr byla zjišťována tvrdá (sociálně-demografická) data, jednalo se o otázky č. 11 až 13. U těchto otázek respondent musel určit své sociální postavení, svůj věk a na závěr pohlaví. Tento poslední dotaz se řadí mezi uzavřený dichotomický typ otázky.

Do kladů dotazníkové metody patří její jednoduché zpracování a vyhodnocení, anonymita dotazníku, neovlivnitelnost respondenta tazatelem a klid dotazovaného na vyplnění. Nevýhody mohou plynout z obtížného získání dostatečného počtu respondentů, nepravdivých odpovědí, ze zkreslení výsledků kvůli dočasné nespokojenosti s aktuálním děním ve městě nebo z nenavrácených dotazníků.

Data získaná prostřednictvím dotazníků byla vyhodnocena na serveru VypInTo.cz, kde se i nacházela elektronická verze dotazníku. Pro zpracování škálovacího typu otázek byl využit

následující vzorec – viz (1). Tabulky a grafy byly vytvořeny v programu Microsoft Office Excel 2007.

$$X = \frac{(1 * X_1) + (2 * X_2) + (3 * X_3) + (4 * X_4) + (5 * X_5)}{N} \quad (1)$$

kde⁴:

N = počet respondentů

X1= počet osob, kteří odpověděli danou variantou

X2= počet osob, kteří odpověděli danou variantou

X3= počet osob, kteří odpověděli danou variantou

X4= počet osob, kteří odpověděli danou variantou

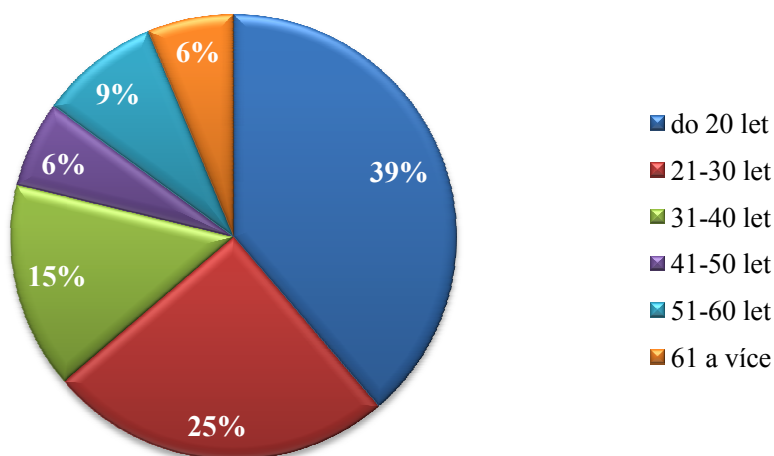
X5= počet osob, kteří odpověděli danou variantou

6.4 Deskripce zkoumaného vzorku

Dotazníkového šetření se účastnilo celkem 80 respondentů žijících v Hradci Králové. Jelikož byl dotazník zaměřen na věkovou kategorii do 30 let, jednoznačně tato skupina v celkovém počtu dotazovaných dominuje, tvoří více než 60%ní podíl. V účasti na vyplňování převažují ženy s celkovým počtem 47 osob, zbytek (33) tvoří muži. Ženy představují 58,75%ní podíl. Věk respondentů byl členěn do 6 kategorií. Věkové složení znázorňuje následující koláčový graf (viz obrázek 4). První skupinu tvořili lidé do 20 let, jejich počet činil 31 a tvořil 38,75%ní podíl. Jako v jediné věkové kategorii se právě zde nacházelo více mužů (19) než žen. Druhou skupinu představuje věková kategorie 21-30 let, zastupuje ji 20 osob, které tvoří 25% z celkového počtu respondentů. Ženy zde vytváří 60%ní podíl, počet mužů činí 8 osob. Následuje věková třída 31-40 let, která je zastoupena 3 jedinci mužského pohlaví a 9 jedinci ženského pohlaví. Z celkového počtu dotazovaných představují 15%ní podíl. Čtvrtá skupina zobrazuje občany ve věku 41 až 50 let. Dotazník zodpověděly v této věkové kategorii 4 ženy a 1 muž. Lidé ve věku 51 až 60 let utvořili téměř 9%ní část

⁴ Vzorec upravován dle hodnot ve škále

dotazovaných. I zde se nacházelo více žen (5) než mužů (2). Poslední část je věnována kategorii 61 a více let. Jedinými dotazovanými zde byly ženy.

Obrázek 4: Věková struktura respondentů

Zdroj: Vlastní empirický průzkum

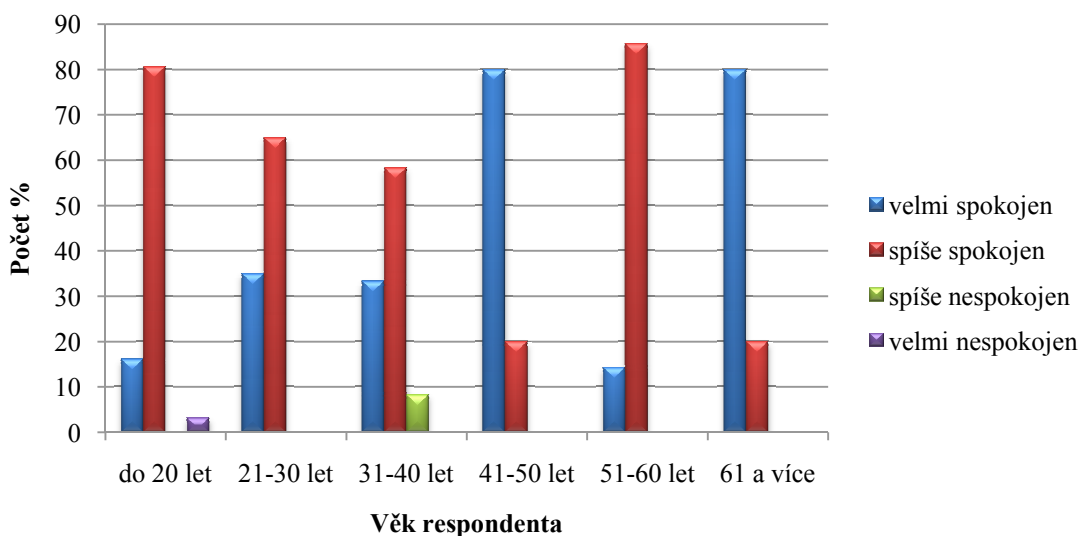
V dotazníku se nacházela i otázka na sociální postavení respondenta. Ve věkové skupině do 20 let jednoznačně převažují studenti se svým téměř 97%ním podílem, pouze 1 člověk v této kategorii je zařazen mezi zaměstnané/pracující. Ve věku 21 až 30 let stále mají převahu studenti, kterých je 55%, dalších 40% představuje 8 zaměstnaných/pracujících a 5% patří jednomu nezaměstnanému. Věk 31-40 let, 41-50 let a 51-60 let zahrnuje pouze zaměstnané/pracující, kteří představují 30%ní část dotazovaných. Poslední skupinu zastupuje věk 61 a více let, kde se nalézají 4 senioři a 1 zaměstnaný/pracující.

7 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ

Tato část je věnována výsledkům dotazníkového šetření, které bylo detailně rozebráno v předchozí kapitole. Následující text je pro názornější zobrazení výsledků doplněn o grafy. Jednotlivé otázky jsou zpracovány do tabulek, které se nacházejí v příloze B.

7.1 Spokojenost občanů s místním společenstvím

První otázka se zabývala všeobecnou spokojeností s městem Hradec Králové, jako s místem pro život a práci. Respondent si mohl zvolit odpověď „velmi spokojen“, „spíše spokojen“, „spíše nespokojen“ a „velmi nespokojen“. Z celkového počtu 80 respondentů výrazně převažovala odpověď „spíše spokojen“ (70%) a „velmi spokojen“ (28%), což vypovídá o jasné spokojenosti obyvatel Hradce Králové s touto metropolí. Zbylá 2% zahrnovala odpověď „spíše nespokojen“ a „velmi nespokojen“. Pro přehlednost následující graf (viz obrázek 5) jasně zobrazuje spokojenost, případně nespokojenost s životem ve městě, členěný dle jednotlivých věkových kategorií. Pouze ve dvou věkových kategoriích (do 20 let a 31-40 let) se vyskytla negativní odpověď na tuto problematiku.

Obrázek 5: Spokojenost respondentů dle věkových kategorií, viz otázka č. 1

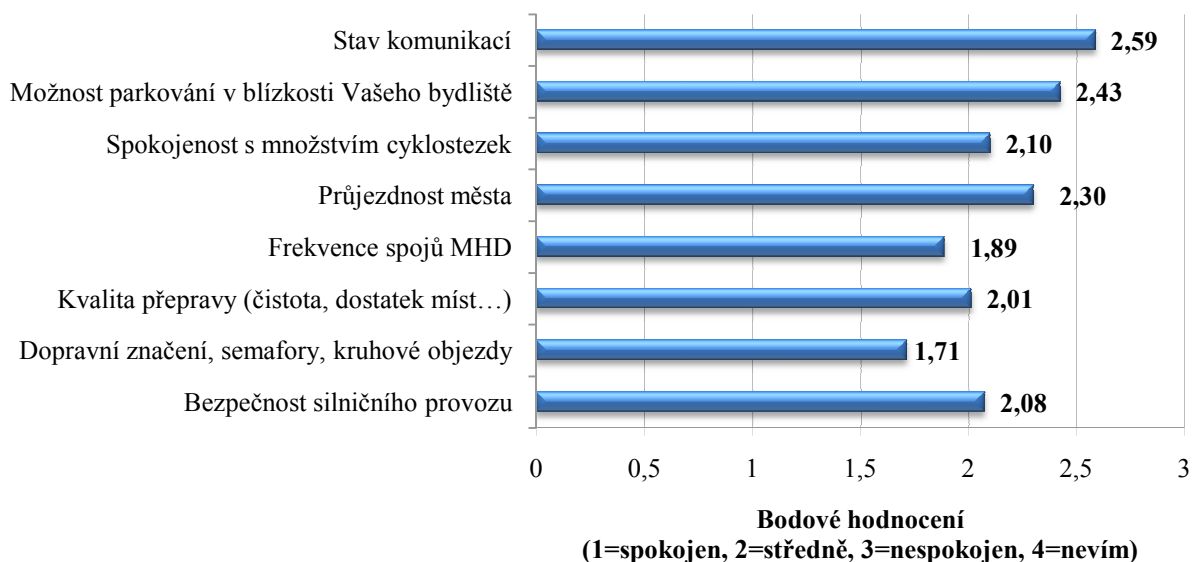
Zdroj: Vlastní empirický průzkum

Podobný výsledek zaznamenala i otázka č. 10, která se týkala spokojenosti s kvalitou bydlení. Možnosti odpovědí byly stejné jako v první otázce, jen byla přidána odpověď „nevím, nemohu posoudit“. Tuto volbu zvolili 2 respondenti ve věku do 20 let. Odpověď „velmi spokojen“ označilo 35% tázaných a 52,5% vybralo možnost „spíše spokojen“. Osm respondentů projevilo svou nespokojenost určením odpovědi „spíše

nespokojen“(6) a „velmi nespokojen“(2). Senioři jako jediní ze všech věkových skupin jsou spokojeni s úrovní svého bydlení, v tomto případě neoznačili ani jednu negativní odpověď.

Druhá a sedmá otázka byla zaměřena na jednotlivé oblasti života ve městě, týkala se možnosti zaměstnání/vzdělání ve městě, kvality životního prostředí, možnosti provozovat své zájmy a koníčky, základních veřejných služeb, možnosti podílet se na místním plánování a mezilidských vztahů ve městě. Nejprve respondent vyjádřil svou spokojenost na stupnici od 1 do 4, přičemž 1=spokojen, 2=středně, 3=nespokojen a 4=nevím. Následně v otázce č. 7 musel tyto oblasti seřadit dle svých priorit. Z tabulky 7 (viz příloha B) vyplývá, že ze všech věkových kategorií jsou se základními veřejnými službami nejméně spokojeni senioři, i když jsou pro ně z jednotlivých věkových skupin nejdůležitější, jak uvádí tabulka 12 v příloze B. Odpověď „možnost podílet se na místním plánování“ zaznamenala v případě celkového hodnocení spokojenosti i v případě určení priorit nejhorší hodnocení, což může být způsobeno tím, že věková kategorie do 20 let, která je nejpočetnější, nejčastěji odpovídala možností „nevím“, tedy 4 a v případě určení priorit byla na posledním 6. místě.

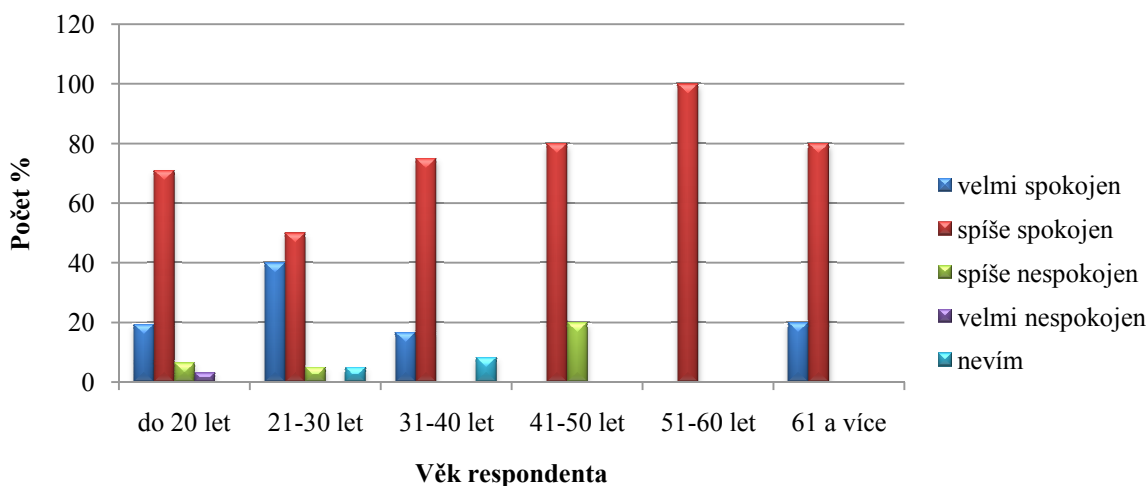
U třetí otázky musel respondent vyjádřit svou spokojenost se základními veřejnými službami na stupnici od 1 do 4 (1=úplná spokojenost, 2=částečná spokojenost, 3=částečná nespokojenost, 4=úplná nespokojenost). Mezi nejhůře hodnocené (2,21) patří možnost „městská policie“, což lze vysvětlit tím, že většina lidí má zásahy městské policie spojené s řešením pro ně nepříjemných situací. Nejlepší hodnocení získala MHD od věkové kategorie do 20 let, důvodem může být i jejich vysoká spokojenost s frekvencí spojů MHD, kterou vyjádřili v otázce č. 8 (viz tabulka 13 v příloze B) hodnotou 1,68, ta je nejvyšší ze všech věkových kategorií, spokojenost může také plynout z nedávno postaveného terminálu hromadné dopravy a nově nakoupených trolejbusů, které souvisejí s kvalitou přepravy, jež se umístila na předních místech v otázce č. 8 (viz obrázek 6). Veřejná doprava dle otázky č. 6 je právě pro studenty druhou nejdůležitější prioritou. Jak již bylo zmíněno, dotazníkové šetření zahrnovalo i oblast dopravy, v níž respondenti posuzovali svou spokojenost s touto oblastí. Hodnocení respondentů zachycuje obrázek 6. Na výběr byly 4 možnosti odpovědí – 1=spokojen, 2=středně, 3=nespokojen a 4=nevím, nemohu posoudit. Celkově nejhůře dopadla možnost „stav komunikací“ s hodnocením 2,59. Druhým nejhůře hodnoceným aspektem byla odpověď „možnost parkovat v blízkosti svého bydliště“, což může být zapříčiněno nedávno zavedeným parkovacím systémem, který spočívá ve zpoplatnění většiny parkovacích míst zejména v centru a jeho blízkém okolí. Dalším nedostatkem, který dosáhl hodnocení 2,3, je průjezdnost města, jež bývá ve špičkových hodinách opravdu špatná, i přes vytvořený velký a malý okruh.

Obrázek 6: Spokojenost respondentů s dopravou

Zdroj: Vlastní empirický průzkum

V dotazníku se vyskytovala otázka ohledně spokojenosti s vybaveností města pro kulturní a společenské vyžití. Nespokojenost, tedy odpověď „spíše nespokojen“ a „velmi nespokojen“ plynula od 3 osob ve věkové kategorii do 20 let. Tato skupina nejvíce ze všech vyhledává kluby, kavárny nebo hospůdky (dle tabulky 14 v příloze B), které do kategorie kulturní a společenské vyžití jistě patří. Z obrázku 7 vyplývá, že celkově má převahu spokojenost s touto oblastí – 70% respondentů odpovědělo „spíše spokojen“ a 21,25% tázaných označilo „velmi spokojen“.

Obrázek 7: Spokojenost věkových kategorií s kulturním a společenským vyžitím

Zdroj: Vlastní empirický průzkum

Respondenti seřazovali základní služby, které podle nich byly nejdůležitější. Hodnotící stupnice začínala od 1=nejvíce důležité a končila 7=nejméně důležité. Celkově největší prioritou pro občany města jsou praktiční lékaři, kteří získali hodnocení 2,74, dále následují školy a nemocnice, čemuž odpovídá i tabulka 14 (viz příloha B), ve které se sféra školství a zdravotnictví dostala na jedny z prvních pozic z celkových 15 možností.

7.2 Shrnutí a doporučení

Překvapivý výsledek zaznamenala otázka č. 8, která se týkala spokojenosti s dopravou, ve které respondenti nad 61 let velmi kladně ohodnotili možnost „spokojenost s množstvím cyklostezek“. Ze všech oblastí dopravy jsou s touto variantou nejvíce spokojeni a zároveň ze všech věkových skupin právě u seniorů patří k nejlépe hodnoceným aspektům. Možnost zaměstnání/vzdělání ve městě získala v případě věkové kategorie 31-40 let velmi pozitivní hodnocení, jelikož tato skupina je nejvíce ze všech věkových skupin spokojená s tímto aspektem a zároveň tuto možnost považuje za nejdůležitější (viz tabulka 12). Zajímavý výsledek se vyskytl u tázaných do 20 let, kteří jsou z oblasti dopravy nejvíce spokojeni s dopravním značením, semaforem a kruhovými objezdy.

V případě dalšího podobného zkoumání doporučujeme použít menší počet škálovacích typů dotazů a raději vytvořit několik otevřených otázek, zejména jedná-li se například o otázku č. 9, která se vztahovala k přednostem Hradce Králové. V tomto případě bude pro ně jednodušší, uvede-li respondent několik předností sám, nežli vytvářet pořadí pro 15 možností. Výsledky ukazují, že respondenti našeho výzkumu neměli zájem na tyto otázky odpovídat pravdivě.

ZÁVĚR

K formulování rozvoje města Hradec Králové bylo nejprve využito teoretických poznatků z oblasti historie, sociálních služeb, demografie a strategického plánování. Po té mohl následovat empirický průzkum obyvatelstva.

Empirická část mé práce spočívala v dotazníkovém šetření, které se týkalo spokojenosti obyvatel s životem ve městě, zaměřené na věkovou kategorii do 30 let z důvodu jejich větší ochoty spolupracovat a častějšího přístupu k elektronické verzi dotazníku. Tento dotazník byl vytvořen podle indikátoru udržitelného rozvoje, který v České republice zavedla Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj (TIMUR). Bylo využito indikátoru A.1 – Spokojenost obyvatelstva s místním společenstvím ze sady Společných evropských indikátorů (ECI).

Celkový počet respondentů činil 80 osob (59% žen a 41% mužů), z nichž více než 60% tvořila věková kategorie do 30 let. Z těchto 51 osob se mezi studenty řadí 80% z nich. Dle výsledků šetření vyplynulo, že více než 95% obyvatel z věkové kategorie do 30 let je velmi nebo spíše spokojeno s životem ve městě, i celková spokojenost zbývajících věkových skupin vypovídá o kladném hodnocení města. Mezi největší priority obyvatel do 30 let patří školství, nákupní možnosti a společenské vyžití.

Velice pozitivní je umístění školství na první místo v žebříčku priorit právě u této věkové skupiny, jelikož se jich tato oblast nejvíce týká a bude ovlivňovat jejich budoucnost.

Celková spokojenost panuje v oblasti dopravy s frekvencí spojů MHD a s dopravním značením města. Nespokojenost nastává v případě stavu komunikací nebo možnosti parkování u svého bydliště, kvůli nedávno zavedenému parkovacímu systému.

Ze všech věkových kategorií jsou právě občané do 30 let nejvíce spokojeni s mezilidskými vztahy, i když podle nich nejsou jejich úplnou prioritou, tu tvoří možnost zaměstnání a vzdělání. Do druhé jejich největší priority patří možnost věnovat se svým zájmům a koníčkům, zároveň s tímto aspektem jsou i nejvíce spokojeni.

Dle výsledků vyplývá, že každá věková skupina si v Hradci Králové najde oblast s větší či menší spokojeností, rozhodně se nelze okamžitě zavděčit všem, jelikož každá cílová skupina má jiné priority a potřeby, které se v průběhu života mění, ale velkou snahou je docílit spokojenosti u těch, kteří danou službu či oblast využívají nebo potřebují, proto je důležité zjišťovat názory občanů.

Na základě zjištěných faktů, můžeme konstatovat, že cíl práce byl naplněn.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] 1. komunitní plán sociálních služeb města Hradec Králové na období 2004 - 2007. *Magistrát města Hradec Králové* [online]. 17. 2. 2010 [cit. 2012-03-16]. Dostupné z: <http://www.hradeckralove.org/file/1152/>
- [2] 2. plán sociálních a souvisejících služeb města Hradec Králové pro období 2007 - 2009. *Magistrát města Hradec Králové* [online]. 28. 12. 2009 [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <http://www.hradeckralove.org/file/534>
- [3] *Analýza pracovní síly v Hradci Králové*. Magistrát města Hradec Králové, Odbor strategie a rozvojových projektů města. 2007. Dostupné z: <http://www.hradeckralove.org/file/3176>
- [4] BAUMRUKOVÁ, Pavla. *Obce, města, regiony a sociální služby*. Vyd. 1. Praha: Socioklub, 1997, 271 s. ISBN 80-902-2601-9.
- [5] ČERNÝ, Martin. Průměrný Hradečan? Starší člověk nevěřící v Boha. *Radnice: Informační zpravodaj statutárního města Hradce Králové*. 2012, č. 11.
- [6] ČERNÝ, Martin. Sčítání lidu: Hradec je osmým největším městem republiky. *Radnice: Informační zpravodaj statutárního města Hradce Králové*. 2012, č. 4.
- [7] *Deset kroků procesem komunitního plánování - krok 1: Metodický sešit 1 Deset základních kroků v procesu komunitního plánování a příprava prostředí pro pořízení komunitního plánu* [online]. Ústí nad Labem, 2008 [cit. 2012-02-08]. Dostupné z: http://www.komunitniplanovani.com/dokumenty/metodika_1.pdf
- [8] *Deset kroků procesem komunitního plánování - krok 2: Metodický sešit 3 Zapojení uživatelů do procesu komunitního plánování* [online]. Ústí nad Labem, 2008 [cit. 2012-02-06]. Dostupné z: http://www.komunitniplanovani.com/dokumenty/metodika3_7.pdf
- [9] Dětské krizové centrum. *ADRA* [online]. [cit. 2012-03-02]. Dostupné z: <http://www.adra.cz/projekty/projekty-v-cr/poradna-hradec-kralove/detske-krizove-centrum>.
- [10] *Domov důchodců Hradec Králové* [online]. c 2011 [cit. 2012-03-02]. Dostupné z: <http://www.ddhk.cz/>
- [11] DOUBEK, Zdeněk, M. LAJDAR. *Kouzlo objevů : Čtení o starém Hradci*. 2.vydání. Hradec Králové : Nakladatelství ML, 2005. 207 s. ISBN 80-901267-7-4.

- [12] HANŠOVÁ, Lenka. *Profil města Hradec Králové 2008*. Hradec Králové : Magistrát města Hradec Králové, Odbor strategie a rozvojových projektů města, 2008. 184 s.
- [13] Indikátory ECI historie - Timur - Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, o.s. *Timur - Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, o.s.* [online]. 2007 [cit. 2012-04-13]. Dostupné z: <http://www.timur.cz/indikatory/indikatory-eci-historie-30.html>
- [14] JAKL, Jan. *Hradec Králové*. Hradec Králové : Garamond, 1997. 142 s. ISBN 80-900682-3-5.
- [15] JAKL, Jan. *Hradec Králové: průvodce věnným městem českých královen - salóne republiky : všechno, co byste měli vědět o východočeské metropoli*. 1. vyd. Hradec Králové: Garamon, 2005, 157 s. ISBN 80-864-7223-X.
- [16] KALIBOVÁ, Květa, Z. PAVLÍK, A. VODÁKOVÁ. *Demografie nejen pro demografy*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998, s. 76-77. ISBN 80-85850-30-3.
- [17] KŘUPKA, Jiří, J. MANDYS, M. KAŠPAROVÁ, P. JIRAVA. Approaches for the Comparison of the Quality of Life Investigation. In *Book of Proceedings of the 5th International Conference EMAN 2009: Environmental Accounting Sustainable Development Indicators*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2009. s. 1-11. ISBN 978-80-7414-124-9.
- [18] *Laxus o.s./ Ambulantní centra / Hradec Králové* [online]. c2006 [cit. 2012-03-09]. Dostupné z: <http://laxus.cz/index.php?page=ambulantni-centrum-hradec-kralove>
- [19] MAGISTRÁT MĚSTA HRADEC KRÁLOVÉ, Odbor strategie a rozvojových projektů města. *Akční plán 2007-2010: aktualizace k datu 10. 9. 2010*. 2010.
- [20] Magistrát města Hradec Králové. JUPPOVÁ, Marie. *Rada města Hradec Králové* [online]. Hradec Králové, 14. 12. 2011 [cit. 2012-01-07]. Dostupné z: <http://www.hrdeckralove.org/hradec-kralove/rada-mesta>
- [21] Magistrát města Hradec Králové. JUPPOVÁ, Marie. *Výbory zastupitelstva města Hradec Králové* [online]. Hradec Králové, 10. 11. 2010 [cit. 2012-01-07]. Dostupné z: <http://www.hrdeckralove.org/hradec-kralove/vybory-zastupitelstva>
- [22] Magistrát města Hradec Králové. JUPPOVÁ, Marie. *Zastupitelstvo města, Hradec Králové* [online]. Hradec Králové, 10. 11. 2010 [cit. 2012-01-07]. Dostupné z: <http://www.hrdeckralove.org/hradec-kralove/zastupitelstvo-mesta>

- [23] Magistrát města Hradec Králové. NECKAŘ, Petr. *Hradec Králové - obec přátelská zdravotně postiženým* [online]. 2010 [cit. 2012-03-04]. Dostupné z: <http://www.hradeckralove.org/hradec-kralove/hradec-kralove-obec-pratelska-zdravotne-postizenym>
- [24] MANDYS, Jan. Přístupy efektivního rozhodování veřejné správy při tvorbě místních strategických plánů, zapojení veřejnosti a zvyšování kvality života občanů. In: *Modelování a rozhodování ve veřejné správě*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2009, s. 66-72. ISBN 978-80-7395-204-4.
- [25] MANDYS, Jan. Strategie veřejné správy při zajištění dostupnosti sociálních služeb. In: *Veřejná správa 2008*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2008, s. 37-44. ISBN 978-80-7395-108-5.
- [26] MANDYS, Jan. The quality of life as a basic attribute of effective influence of state administration in the area of social politics formativ with the aim at regional politics. In: *Výzvy pre sociálne profesie modernej spoločnosti*. Prešov: Prešovská Univerzita, 2011, s. 107-118. ISBN 978-80-555-0336-3.
- [27] *Metodiky pro plánování sociálních služeb* [online]. 2007, 11. 3. 2009 [cit. 2012-02-08]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/6478>
- [28] NOVÁK, Josef, V. TŘEBICKÝ, M. POMALIŠOVÁ, M. LUPAČ. *Indikátory místní udržitelnosti v ČR: (zrcadlo místní udržitelnosti) : zkušenosti a praxe TIMUR*. Praha: Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, 2010, 36 s. ISBN 978-80-904490-5-3.
- [29] Poskytovatele - Komunitní plánování - web o komunitním plánování: *Komunitní plánování - web o komunitním plánování* [online]. [2008] [cit. 2012-02-06]. Dostupné z: http://www.komunitniplanovani.com/kp-poskytovatele_10/
- [30] *Průvodce procesem komunitního plánování sociálních služeb*. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2004, 59 s. ISBN 80-868-7803-1.
- [31] *Romodrom: Romodrom pro regiony* [online]. [cit. 2012-03-09]. Dostupné z: http://www.romodromcz.cz/index_cz.php?id=6
- [32] Sčítání lidu, domů a bytů 2001. *Český statistický úřad* [online]. c2003 [cit. 2012-03-29]. Dostupné z: http://www.czso.cz/kraje/hk/stat_publ/r2003/slodb/13-5219-03/data/cz/3.htm

- [33] Sčítání lidu, domů a bytů 2011. *Český statistický úřad* [online]. c2009-2011 [cit. 2012-03-29]. Dostupné z: <http://vdb.czso.cz/sldbvo>
- [34] *Senior Centrum* [online]. c2010 [cit. 2012-03-04]. Dostupné z: <http://senior-centrum-hk.cz/index.html>
- [35] *Skok do života, o.p.s.* [online]. c2004-2011 [cit. 2012-03-04]. Dostupné z: <http://skokdozivota.cz/>
- [36] *Strategický plán rozvoje města Hradce Králové do roku 2020*. 2006, 72 s. Dostupné z: <http://www.hradeckralove.org/file/353>
- [37] ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra, V. TŘEBICKÝ, M. MAŠTÁLKA, M. PONDĚLÍČEK, Z. KUČEROVÁ, M. POMALIŠOVÁ. *Indikátory udržitelného rozvoje: Teoretické přístupy a zkušenosti v České republice, Případová studie Hradec Králové*. 1. vydání. Hradec Králové: Civitas per Populi Hradec Králové, 2008. ISBN 978-80-903813-6-0.
- [38] ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji*. Vyd. 1. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2007, 129 s. ISBN 978-807-3950-194.
- [39] ŠIMŮNEK, Marek. *3. plán sociálních a souvisejících služeb města Hradec Králové pro období 2010-2012*. 1. vyd. Hradec Králové: Statutární město Hradec Králové, 2010, 61 s. ISBN 978-80-904264-7-4.
- [40] ŠIMŮNEK, Marek. *Sociální služby v Hradci Králové 2011: Přehled sociálních a souvisejících služeb pro rodiny s dětmi a mládež, osoby se zdravotním postižením, seniory, národnostní a etnické menšiny a osoby v obtížných životních situacích*. 1. vyd. Hradec Králové: Statutární město Hradec Králové, 2011, 88 s. ISBN 978-80-904690-4-4.
- [41] TOMANCOVÁ, Jaroslava. *Právní nauka pro školy i praxi*. Vyd. 6. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, 447 s. ISBN 80-864-3278-5.
- [42] UNIVERZITA PARDUBICE, Filozofická fakulta. *Sociodemografická analýza města Hradec Králové*. 2006, 50 s. Dostupné z: <http://www.hradeckralove.org/file/1151/>
- [43] VASKOVÁ, Vladana, O. ŽEŽULA. *Komunitní plánování věc veřejná: jak zjistit, co lidé opravdu chtějí? Jak zlepšit život v obci?*. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2002, 15 s. ISBN 80-865-5230-6.
- [44] *Veřejný závazek - Život90 - Sociální služby* [online]. [cit. 2012-03-04]. Dostupné z: <http://www.zivot90hk.cz>

- [45] Výsledky ECI/TIMUR. *Timur - Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, o.s.* [online]. 2007 [cit. 2012-04-13]. Dostupné z: <http://www.timur.cz/vysledky-eci-timur-3.html>
- [46] Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.
- [47] Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A Dotazník

Příloha B Výsledky empirického průzkumu

- Tabulka 6: Otázka č. 1 – Jak jste spokojen(a) s Vaší obcí, jako s místem pro život a práci?
- Tabulka 7: Otázka č. 2 – Jak jste spokojen(a) s níže uvedenými oblastmi života?
- Tabulka 8: Otázka č. 3 – Jaká je Vaše spokojenost se základními veřejnými službami?
- Tabulka 9: Otázka č. 4 – Jaká je míra Vaší spokojenosti s vybaveností města pro kulturní a společenské vyžití?
- Tabulka 10: Otázka č. 5 – Seřad'te dle Vašich priorit oblast kultury a volného času.
- Tabulka 11: Otázka č. 6 – Seřad'te následující základní služby, které jsou pro Vás ve městě nejdůležitější.
- Tabulka 12: Otázka č. 7 – Nyní prosím seřad'te dané oblasti podle Vašich osobních priorit.
- Tabulka 13: Otázka č. 8 – Nakolik jste spokojen(a) v Hradci Králové s následujícími oblastmi, týkajícími se dopravy?
- Tabulka 14: Otázka č. 9 – Seřad'te následující přednosti Hradce Králové podle Vašich priorit.
- Tabulka 15: Otázka č. 10 – Jak jste spokojen(a) s kvalitou Vašeho bydlení?
- Tabulka 16: Otázka č. 11 – Jaké je Vaše sociální postavení?
- Tabulka 17: Otázka č. 12 – Váš věk?
- Tabulka 18: Otázka č. 13 – Vaše pohlaví?

Příloha A: Dotazník

Vážená paní, Vážený pane,

chtěla bych Vás poprosit o vyplnění tohoto krátkého dotazníku, jehož cílem je zjistit spokojenost občanů Hradce Králové s životem ve městě. Tento dotazník je zcela anonymní a údaje z něj budou použity pouze pro účel mé bakalářské práce, která nese název Analýza rozvoje města Hradec Králové.

Předem Vám děkuji za Váš čas, který jste věnovali vyplňování.

Pavλίna Nežádalová

1) Jak jste spokojen(a) s Vaší obcí, jako s místem pro život a práci?

- a) velmi spokojen
- b) spíše spokojen
- c) spíše nespokojen
- d) velmi nespokojen

2) Jak jste spokojen(a) s níže uvedenými oblastmi života?

	spokojen	středně	nespokojen	nevím
S možností zaměstnání ve Vašem městě	☐	☐	☐	☐
S kvalitou životního prostředí	☐	☐	☐	☐
S možností provozovat své zájmy a koníčky	☐	☐	☐	☐
Se základními veřejnými službami (lékaři, školy...)	☐	☐	☐	☐
S možnostmi podílet se na místním plánování	☐	☐	☐	☐
S mezilidskými vztahy ve městě	☐	☐	☐	☐

3) Jaká je Vaše spokojenost se základními veřejnými službami?

(ohodnoťte: **1**=úplná spokojenost, **2**=částečná spokojenost, **3**=částečná nespokojenost, **4**=úplná nespokojenost)

Zdravotnictví	1	2	3	4
Městská policie	1	2	3	4
Technické služby	1	2	3	4
MHD	1	2	3	4
MŠ a ZŠ	1	2	3	4
Střední školy	1	2	3	4
Sociální služby	1	2	3	4
Fungování Magistrátu města	1	2	3	4

4) Jaká je míra Vaší spokojenosti s vybaveností města pro kulturní a společenské vyžití?

- a) velmi spokojen
- b) spíše spokojen
- c) spíše nespokojen
- d) velmi nespokojen
- e) nevím

5) **Seřad'te** dle Vašich priorit oblast kultury a volného času.

(zakroužkujte: 1 = nejvíce důležité, 5 = nejméně důležité)

Knihovna	1	2	3	4	5
Sportovní zařízení	1	2	3	4	5
Divadlo a kino	1	2	3	4	5
Kulturní akce	1	2	3	4	5
Muzeum a galerie	1	2	3	4	5

6) **Seřad'te** následující základní služby, které jsou pro Vás ve městě nejdůležitější.

(zakroužkujte: 1 = nejvíce důležité, 7 = nejméně důležité)

Praktičtí lékaři	1	2	3	4	5	6	7
Policie	1	2	3	4	5	6	7
Školy	1	2	3	4	5	6	7
Veřejná doprava	1	2	3	4	5	6	7
Nemocnice	1	2	3	4	5	6	7
Sociální bydlení	1	2	3	4	5	6	7
Sociální služby	1	2	3	4	5	6	7

7) Nyní prosím **seřad'te** dané oblasti podle Vašich osobních priorit.

(zakroužkujte: 1 = nejvíce důležité, 6 = nejméně důležité)

Možnost zaměstnání/vzdělání	1	2	3	4	5	6
Kvalita životního prostředí	1	2	3	4	5	6
Možnost věnovat se svým zájmům a zálibám	1	2	3	4	5	6
Základní veřejné služby	1	2	3	4	5	6
Možnost účastnit se lokálního plánování	1	2	3	4	5	6
Mezilidské vztahy	1	2	3	4	5	6

8) Nakolik jste spokojen(a) v Hradci Králové s následujícími oblastmi, týkajícími se dopravy?

	spokojen	středně	nespokojen	nevím
Bezpečnost silničního provozu	☐	☐	☐	☐
Dopravní značení, semaforey, kruhové objezdy	☐	☐	☐	☐
Kvalita přepravy (čistota, dostatek míst...)	☐	☐	☐	☐
Frekvence spojů MHD	☐	☐	☐	☐
Průjezdnost města	☐	☐	☐	☐
Spokojenost s množstvím cyklostezek	☐	☐	☐	☐
Možnost parkování v blízkosti Vašeho bydliště	☐	☐	☐	☐
Stav komunikací	☐	☐	☐	☐

9) **Seřad'te** následující přednosti Hradce Králové podle Vašich priorit.

(očísľujte, 1 = největší přednost, 15 = nejmenší přednost)

___ Parky, lesy, příroda, zeleň	___ Údržba veřejného prostranství
___ Historické centrum města, památky	___ Sportovní vyžití, cyklostezky
___ Architektura (Kotěra, Gočár)	___ Poloha města, blízko k přírodě
___ Kultura – Klicperovo divadlo, kino	___ Školství – univerzity, školy
___ Soutok řek	___ Nový pivovar, zrekonstruované terasy
___ Nákupní možnosti – obchody	___ Zdravotnictví – Fakultní nemocnice
___ Koupaliště, bazén, městské lázně	___ Kavárny, hospůdky, restaurace, kluby
___ Terminál hromadné dopravy	

10) Jak jste spokojen(a) s kvalitou Vašeho bydlení?

- a) velmi spokojen
- b) spíše spokojen
- c) spíše nespokojen
- d) velmi nespokojen
- e) nevím

11) Jaké je Vaše sociální postavení?

- a) student
- b) zaměstnaný/pracující
- c) nezaměstnaný
- d) senior

12) Váš věk?

- a) do 20 let
- b) 21 – 30 let
- c) 31 – 40 let
- d) 41 – 50 let
- e) 51 – 60 let
- f) 61 a více

13) Vaše pohlaví?

- a) muž
- b) žena

Tabulka 6: Otázka č. 1 - Jak jste spokojen(a) s Vaší obcí, jako s místem pro život a práci?

Odpověď	do 20 let		21-30 let		31-40 let		41-50 let		51-60 let		61 a více		Celkem	
	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ
velmi spokojen	5	16,13	7	35	4	33,33	1	80	1	14,29	4	80	22	28
spíše spokojen	25	80,65	13	65	7	58,33	4	20	6	85,71	1	20	56	70
spíše nespokojen	0	0	0	0	1	8,33	0	0	0	0	0	0	1	1
velmi nespokojen	1	3,23	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Celkem	31	100	20	100	12	100	5	100	7	100	5	100	80	100

Tabulka 7: Otázka č. 2 - Jak jste spokojen(a) s níže uvedenými oblastmi života?

Podotázka	do 20 let	21-30 let	31-40 let	41-50 let	51-60 let	61 a více	Celkem
S možností zaměstnání ve Vašem městě	2,32	2,10	1,67	2,00	2,00	2,60	2,14
S kvalitou životního prostředí	1,48	1,35	1,67	1,40	1,57	1,80	1,50
S možností provozovat své zájmy a koníčky	1,39	1,25	1,42	1,40	1,71	1,20	1,38
Se základními veřejnými službami (lékaři, školy...)	1,39	1,40	1,33	1,60	1,57	2,00	1,45
S možností podílet se na místním plánování	3,00	3,25	2,92	3,60	3,00	3,20	3,10
S mezilidskými vztahy ve městě	2,26	2,10	2,33	2,20	2,57	2,40	2,26

Tabulka 8: Otázka č. 3 - Jaká je Vaše spokojenost se základními veřejnými službami?

Podotázka	do 20 let	21-30 let	31-40 let	41-50 let	51-60 let	61 a více	Celkem
Zdravotnictví	1,65	1,75	1,67	2,00	2,14	1,80	1,75
Městská policie	2,19	2,10	2,17	2,40	2,29	2,60	2,21
Technické služby	1,84	1,65	2,25	2,60	2,29	1,60	1,93
MHD	1,68	1,75	2,25	1,80	2,00	2,00	1,84
MŠ a ZŠ	1,68	1,70	1,75	2,00	1,71	1,80	1,73
Střední školy	1,84	1,75	1,75	2,00	1,71	1,80	1,80
Sociální služby	1,81	1,90	2,17	2,20	2,00	1,80	1,93
Fungování Magistrátu města	2,36	2,25	2,67	2,80	2,14	2,00	2,36

Tabulka 9: Otázka č. 4 - Jaká je míra Vaší spokojenosti s vybaveností města pro kulturní a společenské vyžití?

Odpověď	do 20 let		21-30 let		31-40 let		41-50 let		51-60 let		61 a více		Celkem	
	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ
velmi spokojen	6	19,35	8	40	2	16,67	0	0	0	0	1	20	17	21,25
spíše spokojen	22	70,97	10	50	9	75	4	80	7	100	4	80	56	70
spíše nespokojen	2	6,45	1	5	0	0	1	20	0	0	0	0	4	5
velmi nespokojen	1	3,23	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1,25
nevím	0	0	1	5	1	8,33	0	0	0	0	0	0	2	2,5
Celkem	31	100	20	100	12	100	5	100	7	100	5	100	80	100

Tabulka 10: Otázka č. 5 - Seřad'te dle Vašich priorit oblast kultury a volného času.

Odpověď	do 20 let	21-30 let	31-40 let	41-50 let	51-60 let	61 a více	Celkem
Knihovna	3,42	3,20	3,08	3,60	3,29	3,00	3,29
Sportovní zařízení	2,13	2,60	2,92	1,80	3,14	4,00	2,55
Divadlo a kino	2,29	2,20	2,17	2,20	2,00	2,80	2,25
Kulturní akce	2,58	2,50	2,92	2,40	2,57	2,60	2,60
Muzeum a galerie	4,58	4,50	3,92	5,00	4,00	2,60	4,31

Tabulka 11: Otázka č. 6 - Seřad'te následující základní služby, které jsou pro Vás ve městě nejdůležitější.

Odpověď	do 20 let	21-30 let	31-40 let	41-50 let	51-60 let	61 a více	Celkem
Praktičtí lékaři	3,61	2,55	1,33	2,20	2,57	2,20	2,74
Policie	4,87	4,30	4,33	3,60	3,86	4,00	4,43
Školy	2,10	3,50	3,42	4,00	4,86	4,00	3,13
Veřejná doprava	3,32	2,90	3,92	5,60	3,86	3,60	3,51
Nemocnice	3,71	2,90	3,17	2,40	2,57	2,60	3,18
Sociální bydlení	4,97	6,20	6,17	5,20	4,57	6,60	5,54
Sociální služby	5,42	5,65	5,67	5,00	5,71	5,00	5,49

Tabulka 12: Otázka č. 7 - Nyní prosím seřad'te dané oblasti podle Vašich osobních priorit.

Odpověď	do 20 let	21-30 let	31-40 let	41-50 let	51-60 let	61 a více	Celkem
Možnost zaměstnání/vzdělání	1,71	1,70	1,25	2,40	1,71	2,40	1,73
Kvalita životního prostředí	3,36	2,75	2,67	2,80	2,00	2,40	2,89
Možnost věnovat se svým zájmům a zálibám	2,52	2,55	4,17	3,80	4,29	3,40	3,06
Základní veřejné služby	4,23	3,85	3,58	3,60	3,43	2,80	3,84
Možnost účastnit se lokálního plánování	5,42	5,80	5,75	5,40	5,86	5,80	5,63
Mezilidské vztahy	3,77	4,35	3,58	3,00	3,71	4,20	3,86

Tabulka 13: Otázka č. 8 - Nakolik jste spokojen(a) v Hradci Králové s následujícími oblastmi, týkajícími se dopravy?

Podotázka	do 20 let	21-30 let	31-40 let	41-50 let	51-60 let	61 a více	Celkem
Bezpečnost silničního provozu	2,03	2,15	2,17	1,60	2,14	2,20	2,08
Dopravní značení, semaforey, kruhové objezdy	1,39	1,85	1,97	2,40	1,71	2,00	1,71
Kvalita přepravy (čistota, dostatek míst...)	2,07	1,70	2,33	2,00	2,14	2,00	2,01
Frekvence spojů MHD	1,68	1,80	2,17	2,20	2,29	2,00	1,89
Průjezdnost města	2,26	2,25	2,67	2,00	2,29	2,20	2,30
Spokojenost s množstvím cyklostezek	2,29	1,75	2,08	2,60	2,14	1,80	2,10
Možnost parkování v blízkosti Vašeho bydliště	2,16	2,40	2,67	3,00	2,71	2,60	2,43
Stav komunikací	2,42	2,50	2,75	2,80	3,00	2,80	2,59

Tabulka 14: Otázka č. 9 - Seřad'te následující přednosti Hradce Králové podle Vašich priorit.

Odpověď	do 20 let	21-30 let	31-40 let	41-50 let	51-60 let	61 a více	Celkem
Parky, lesy, příroda, zeleň	6,32	5,05	5,42	3,80	4,71	6,20	5,57
Historické centrum města, památky	7,58	4,79	5,17	6,40	8,14	6,40	6,44
Architektura (Kotěra, Gočár)	7,97	8,11	7,33	8,20	8,00	4,40	7,70
Kultura - Klicperovo divadlo, kino	8,10	7,11	5,33	8,40	8,00	7,00	7,38
Soutok řek	8,84	8,68	8,67	8,00	8,00	5,60	8,44
Nákupní možnosti - obchody	4,94	4,11	7,58	9,40	4,29	6,00	5,43
Koupaliště, bazén, městské lázně	6,26	6,74	8,75	9,60	8,29	7,20	7,20
Terminál hromadné dopravy	7,29	7,05	8,83	9,00	8,14	6,00	7,57
Údržba veřejného prostranství	8,16	8,63	9,25	7,00	10,14	8,20	8,54
Sportovní vyžití, cyklostezky	5,36	5,68	9,00	6,20	7,29	6,80	6,30
Poloha města, blízko k přírodě	7,74	6,90	6,33	4,00	7,57	10,20	7,23
Školství - univerzity, školy	4,36	4,58	5,08	6,20	5,14	7,40	4,90
Nový pivovar, zrekonstruované terasy	7,94	9,00	5,25	6,20	6,00	9,40	7,60
Zdravotnictví - Fakultní nemocnice	7,55	5,26	3,67	4,80	3,00	4,20	5,62
Kavárny, hospůdky, restaurace, kluby	4,68	5,63	9,33	7,80	8,29	10,00	6,47

Tabulka 15: Otázka č. 10 - Jak jste spokojen(a) s kvalitou Vašeho bydlení?

Odpověď	do 20 let		21-30 let		31-40 let		41-50 let		51-60 let		61 a více		Celkem	
	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ
velmi spokojen	13	41,94	7	35	3	25	1	20	0	0	4	80	28	35,0
spíše spokojen	15	48,39	10	50	7	58,33	3	60	6	85,71	1	20	42	52,5
spíše nespokojen	0	0	3	15	1	8,33	1	20	1	14,29	0	0	6	7,5
velmi nespokojen	1	3,23	0	0	1	8,33	0	0	0	0	0	0	2	2,5
nevím	2	6,45	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2,5
Celkem	31	100	20	100	12	100	5	100	7	100	5	100	80	100

Tabulka 16: Otázka č. 11 - Jaké je Vaše sociální postavení?

Odpověď	do 20 let		21-30 let		31-40 let		41-50 let		51-60 let		61 a více		Celkem	
	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ
student	30	96,77	11	55	0	0	0	0	0	0	0	0	41	51,25
zaměstnaný/pracující	1	3,23	8	40	12	100	5	100	7	100	1	20	34	42,50
nezaměstnaný	0	0	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1,25
senior	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	80	4	5
Celkem	31	100	20	100	12	100	5	100	7	100	5	100	80	100

Tabulka 17: Otázka č. 12 - Váš věk?

do 20 let		21-30 let		31-40 let		41-50 let		51-60 let		61 a více		Celkem	
AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ
31	38,75	20	25	12	15	5	6,25	7	8,75	5	6,25	80	100

Tabulka 18: Otázka č. 13 - Vaše pohlaví?

Pohlaví	do 20 let		21-30 let		31-40 let		41-50 let		51-60 let		61 a více		Celkem	
	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ	AČ	RČ
muž	19	61,29	8	40	3	25	1	20	2	28,57	0	0	33	41,25
žena	12	38,71	12	60	9	75	4	80	5	71,43	5	100	47	58,75
Celkem	31	100	20	100	12	100	5	100	7	100	5	100	80	100